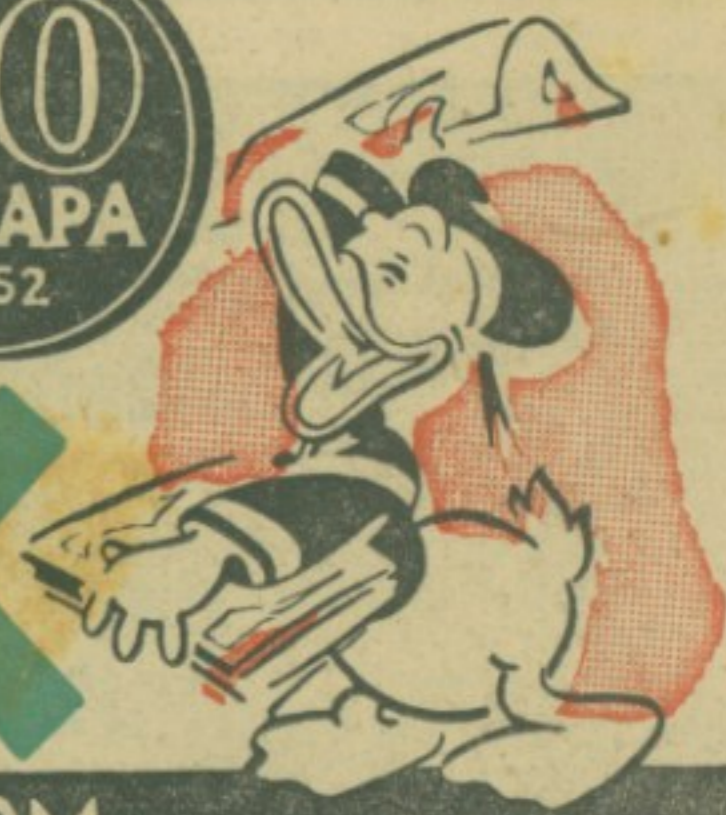


ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952



Година XX — Број 351
Субота, 20 септембар 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ



У овом броју:

- ПРВО РАДНИЧКО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ
- МЛАЗНИ АВИОНИ
- НАЈБЕЗБРИЖНИЈЕ ЖЕНЕ НА СВЕТУ
- И МНОГЕ ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Паја, Мика, Флаш Гордон, Бим и Бум, 7 патуљка и веитица, Попај и Плутон





Кад млазњак набушића земљу — Главни лет на висини од 11.000 метара, а брзина 925 километара - Пуш-

ник једва то зајажга — Из позоришта у Паризу на сјавање у Њујорк — жука не смећа пушницима

Човек се чудно осећа кад први пут крене са узлетништа млазним авионом. Никаква сила га не привлачи за седиште као обично. А авион бескрајно журити шистом, никако да се од ње одвоји и човек се пита: „Узлећемо ли иди не? Да се није догодио какав квар? Међутим, све је у најбољем реду. Млазни авион, пре но што се оспособи за велику брзину, мора да узме велики залет. Због тога се за њега праве веома дугачке стазе.

Чим достигне 265 километара на сат, пилот га „одлепује“ од земље и млазњак лети све брже док не достигне 480 километара. Звук, који је био врло јак у тренутку узлетања, јер се одбијао о тло, сада је знатно слабији, а за неколико минута сви објекти на земљи постају сасвим неувиђени, јер авион језди ка ви синема. Посматран са Земље он постаје тачка, али и она ускоро ишчезава.

Главни лет млазног авиона је на висини од 11.000 метара. Његова брзина тада достиже 925 километара на сат, што значи да лети двапут брже него авион са елисом. Међутим, путник ово једва опажа. А огромна разлика постоји: растојање Њујорк—Париз, на пример, прелази се за свега 7,5 сати. У обрнутом правцу путује се нешто дуже услед ветрова који дувају према Европи. Али, ипак, ако седнете на млазњак после изласка из неког париског позоришта, у Њујорк ћете стићи баш кад је време за спавање.

Брки и јевтинији

Неупућени сматрају да велика брзина покупуљује војску. Уствари, то је само заблуда. Јер млазњак двапут брже превози двоструки број путника него авион са елисама. Зато транспортне компаније напуштају своје класичне апарате. Један путнички млазњак са 150 седишта, на пример, који у току једног дана пређе преко Атлантика и врати се напред, превезе годишње исто толико путника колико и велики брод чији је капацитет 2.100 лекаја.

Путнички млазни авион не пробија звучни ѕид. Економичан му је онај лет који износи 82 одсто брзине звука, а такозвана „брза вожња“ повећава се само за још 6 одсто. Зашто се ово изражава у процентима? Зато што брзина звука није увек иста јер зависи од топлоте ваздуха. Под нормалним околностима, при лету на 11.000 метара висине, економична брзина износи 871 а „брза вожња“ 935 километара на сат.

Многи су се сигурно већ запитали зашто су млазни мотори толико хваљени кад се зна да су они са вијком баш у наше дане достигли савршенство? Први одговор на ово питање гласи: мотори са клипом имали су свој највећи домет у Другом светском рату са јачином од 4.000 коња. Да би се прешла ова снага, у мотору морају да се изврше необично сложене промене. Међутим, анатно развијени и лакши млазни мотор развија трипут па и четири пута већу снагу, што омогућује градњу много обимнијих авиона. Највећа брзина класичног авиона износи 725 километара на час, јер крила његове елисе која се крећу брже него сам апарат, достижу брзину звука и од тог тренутка његова корисност се смањује.

Што се тиче буке, она не представља проблем за саме путнике већ само за оне који су на земљи. Овај недостатак ће се тешко отклонити, јер бука не наступа у мотору него петнаест метара иза авиона, у слободном простору. Кад реактори избаце топли ваздушни млаз у миран ваз-

дух, стварају се вртлози који се окрећу као чигра и производе непријатан звук. Енглезима је пошло за руком да нешто учине у том смислу, али измена у конструкцији мотора јакко смањује вредност других одлика млазњака, тако да засада мора остати по старом.

Какву сигурност пружа реактивни авион?

Пре но што се дозволи саобраћај једном линиском авиону, он се подвргава детаљном испитивању. Његова летачка дозвола износи подебелу списку са опаскама одговорних стручних лица. До данас, три спорти авиона на млазним погонима нису се показали ништа мање сигурни од осталих, мада су познате катастрофе са великим млазњацима „Констеллејшн“ и „Комет“. Чак на против, и у погледу сигурности ови уливају више поверења од авиона са елисом, јер отпада могућност да се она откачи, или, да се мотор поквари а елиса настави окретање што спречава брзо слетање на тло. Млазни мотори су сигурнији, јер посто-

је инструменти којима се на неколико сати пре узлетања може да испита њихов мотор и тако на време открије квар. На овај начин се готово онемогућује да машина у току лета престане да ради.

Висина лета ових авиона такође представља елемент сигурности. Пуних 20 година ваздухопловне компаније „свањаду“ о летовима изнад атмосферских поремећаја. Млазни авиони који пређу изнад десет километара налазе се на прагу идеалне висине. Они још нису у могућности да потпуно надвисе извесне буре у ваздуху, јер се неке стварају чак и на 18.000 метара, али тада се оне појављују у виду усамљених купастих облака који се могу заобити. Уствари реактивни путнички авиони стално ће летети по сунчаном небу.

Први „Комет“ био је жртва велике висине и британске ваздуха на унутрашње стране кабине. Пукотина, широка као длака у раму прозора, под снажним притиском ваздуха наједном се претворила у расцеп од више метара. Пошто се авион буквално преполовио, наступила је експлозија.

Из ове несреће стручњаци су извукли поуку. На новим путничким авионима на млазним погонима метална подлога је за 70 одсто дебља но на првом „Комету“. У случају пуцања облоге предвиђена је друга одбранбена линија — „рип-стопинг“. Кад се цепа кошуља, на пример, разрез се шири све док не наиђе на поруб. Такви „поруби“ убавују се и у облоге авиона и то на сваким 25 сантиметара. Према томе, ако и дође до цепања, пукотина може да буде дуга и широка свега 25 сантиметара, што никако не може да изазове катастрофу.

Кочице реактивних авиона претстављају право чудо. На пример, ако су захватиле токове, оне саме то „осете“, брзо их пуштају и поново ступају у дејство својим чакљама. Затим, реактивни авиони имају један уређај који потсећа на елисе, али са супротним окретањем и обрнутим дејством. За време лета, позади сваког мотора, налази се склопљен један капак. Ако токови откажу послушност, капак се спушта на отвор цеви и он тада управља млаз унапред тако да апарат нагло кочи.

Реактивни авиони имају много преимуштава над класичним летелицама. У кратком напису није могућно ни да се све помене акамоли објасни. Будућност свакако припада млазњацима. Они ће нам потпуно изменити појам о времену и осећању простора.

ВЕЛИКИ ИЗУМИ У АУТОМОБИЛИЗМУ

Данашњи аутомобил изванредне снаге, брзине и првокласног комфора није настао одједном. Деценијама су проналазачи из разних земаља усавршавали прве аутомобилске типове настале крајем прошлог столећа.

Први аутомобил са шест цилиндара конструисао је 1904 године холандски техничар Спајкер, а први аутомобил са осам цилиндара у једном реду дело је једног француског новатора. Појавио се први пут 1908 године на трци „Гран При“. Први аутомобилски мотор у облику слова V конструисао је 1907 године Дион Бутон у Француској.

Прво сигурно стакло за шофер-шајбу као и за врата аутомобила, исто тако је француски изум и потиче из 1912 године. Први аутомобил са тим деловима конструисала је британска компанија „Триплекс“ и пустила га у продају око 1912 до 1914 године.

Мењач на волану, односно испод волана, је одавно познат. Био је уграђен на британском аутомобилу „Воксал“ још 1927 године.

Кочице на сва четири точка први је лансирао холандски конструктор Спајк 1904 године а четири енглеске фирме су 1909, и италијанска Изото Фраскени 1910 године, усвојили ову корисну новину.

Независни предњи токови су се први пут појавили на француским колима Дековија и Леон Боле 1899 године, а независни погон сва четири точка имао је тек немачки аутомобил Рамплер 1921 године.

Први амортизери уведени су на француском аутомобилу Морс 1899 године, а Мерцедес је 1908 године имао прве фриксионе амортизере који постају мекши или тврђи према брзини вожње.

Електрично паљење је први пут уведено на америчким колима Кадилак 1912 године мада је већ раније испробано на многим европским аутомобилима.

Хидрауличне кочице је изумео Американац Локид 1914 године.

Брисач за предње стакло је изум компаније Трико, а уведен је тек на аутомобилу „Кадилак“ 1920 године.

НЕОБИЧАН МЕЧ

Недавно је у Дворани за билијар у Паризу одржан необичан меч између најбољег билијаристе света Италијана Континја и новог талента тридесетогодишњег Француза Жана Мартија. Предвиђено је да победник меча стане онај који први направи један за другим 400 карамбола — једном лоптом погоди друге две, без обзира на њихов положај на столу.

Жан Марти је имао срећу да му припадне почетни ударац. Кугла од слонове кости, погођена његовим таквом, додирнула је прво једну а затим другу куглу које су се налазиле у правој линији с њом. Непогрешиви карамболи су се низали. Без прекида и грешке Марти је направио 50, 100, а затим 150 карамбола. Преко 250 гледалаца пратили су немо његове мајсторске потезе. Судија је објавио да је направљено 200, 250, па 300 карамбола. Марти је играо већ више од једног часа. Његов противник је нестрпљиво чекао да овај погреша. Број карамбола се попео на 350, 375, 390 и најзад на 400. Урнебесан плесак поздравно је мајсторову победу без иједне грешке. Италијан је био побеђен а истовремено је постављен и нов светски рекорд. Нико пре Мартија није успео да без прекида направи 400 карамбола.

ПИЛУЛЕ ЗА ЦРЊЕЊЕ

У САД су са успехом извршени експерименти са нарочитим пилулама за црњење, намењеним највише плавим и смеђим особама чија кожа тешко добија лепу — мрљоборвану боју. Пилуле су уствари екстракт једне биљке из породице першуна. Довољно је да се узимају две пилуле дневно да би се „поцрњело“, а боја се одржава знатно дуже него она добијена сунцем.

МАЛЕ ЗАНИМИВОСТИ

СУЂЕЊЕ ЗБОГ ДВА САНТИМЕТРА

У Кјоту, у Јапану, два човека се суде због два сантиметра земље. Власник једне јувелирске радње недавно је довео мајсторе да му преграде горњи спрат. Један дрвени стуб стрши напоље за два сантиметра, према кући његовог суседа, зубара. Зубар је одмах протествовао и радови су обустављени. Дошло је до свађе. Зубар је повео парницу, а јувелир је изјавио да је решен „да се бори до краја“.

ДОБОШАРИ



Ова добошарска банда, коју видите на слици, најстарија је установа ове врсте у Америци. Она већ деценијама увесељава становништво града Вотерберрија, у савезној држави Конектикет.

Банда постоји стално још од 1767 године. Звук њених добоша чује се када је лепо време и на даљини од неколико километара.

УЗБУЂЕЊЕ ОКО КРЕМАТОРИЈУМА

У Тамашими, код Окајаме, у Јапану, нови општински крематоријум изазвао је велико узбуђење још пре него што је отворен. Десетине људи свакодневно долазе и траже да убу у крематоријум. Наиме, они верују да ће их улазак у незапаљену пех сачувати од парализе и да у њој лежи тајна дугог живота.



МОЖДА НИСТЕ ЗНАЛИ

Недавно је у светској штампи објављено да је Аљаска добила статус државе и на тај начин као 49 ушла у састав Сједињених Америчких Држава.

Аљаску су некад називали и „Сјуардова лудост“. Тај назив је добила по имену америчког министра спољних послова Сјуарда који ју је 1867 године купио од Русије за 7.200.000 долара. Ево још две занимљивости о њој: потписивање купопродајног уговора обављено је у 4 часа изјутра, а први гувернер Аљаске као државне (а и садашњи) је Михајло А. Степовић, пореклом Југословен.

МИКРОСКОП ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

У Француској је начињен микроскоп, и то цео од пластичне масе. Његова оптичка својства не заостају за онима досадашњих микроскопа. Једина незгода, како кажу стручњаци, биће та што ће трајати готово двоструко краће.

МУВА КЛИЦОНОША

Познато је да су муве опасни преносиоци зараза. Прочекна мува пренесе око 200.000 микроба, али су испитивања, вршена у Микробактериолошком институту у Паризу, показала да најопасније клиценоше пренесу чак и 6.600.000!

СВЕ ЗБОГ НОСА

Сирано де Бержерак (1620—1665), француски писац богате маште и војник, борио се у више од 500 двобоја само због свог неприродно великог носа. Ма и најмања примедба



на рачун његовог носа могла је да га увреди и он би одмах потсмевача позвао на двобој. Иначе, његову личност прославио је у истоименом комаду Едмон Ростан.

ИПАК ТАЧНО

Пре неких 200 година у Инсбруку, у Тироли, развила се нова техника сликања на паучини. Данас је та врста уметности ишчезла. Неки мисле да



су платна од паучине толико слаба да нису могла бити коришћена у те сархе. Међутим, преко сто слика израђених на паучини још и сада постоји као доказ да је то мишљење нетачно.

СТРУЧЈАЦИ КАЖУ...

У току последњих 2.000 година, како мисле неки стручњаци, изумрло је 106 разних врста сисара. Само за послед-



њи век и по изумрле су 73 врсте. Ради примера наведећемо готово драматичну судбину птице додо. Морнари су извршили прави покољ ових птица на острвима Маурицијус и Реунион, у Индиском Океану. Већ око 1860 године нестала је и последња. Извесни научници су доцније чак сумњали да је она опште постојала.

КАД БИ БИЛЕ ЦЕЛЕ...

Највеће скулптуре на свету налазе се у планини Рајсмор, у америчкој држави Дакота.



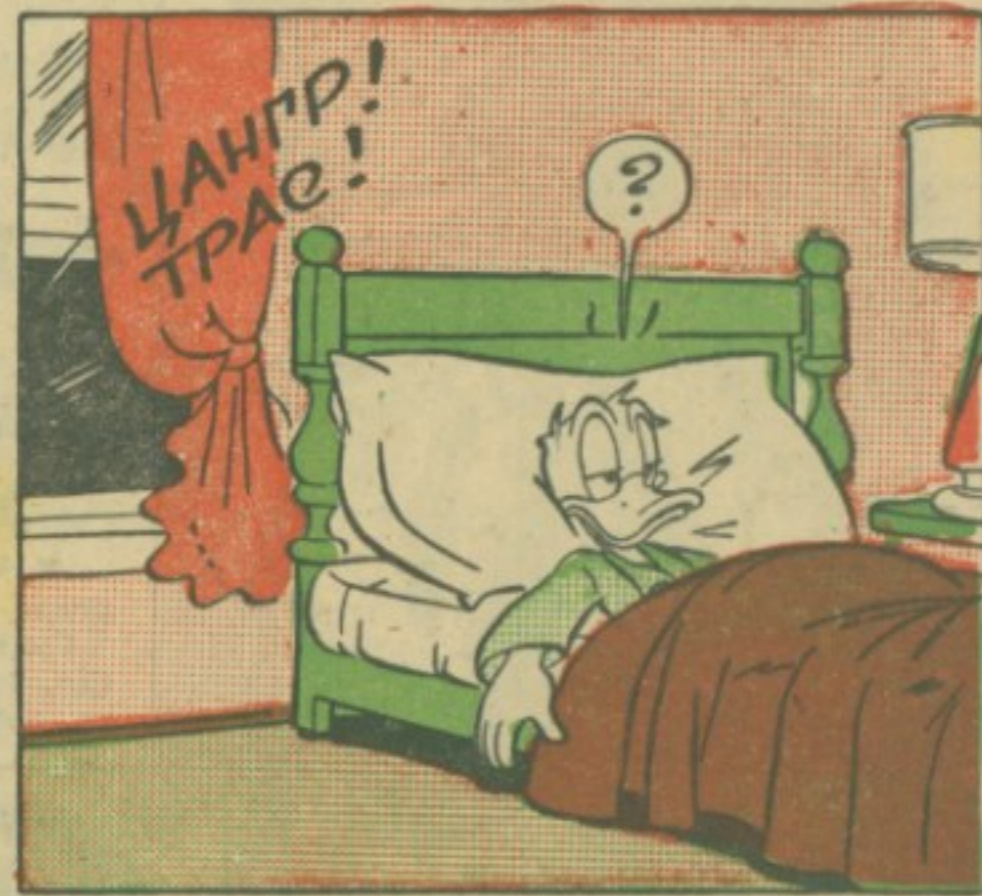
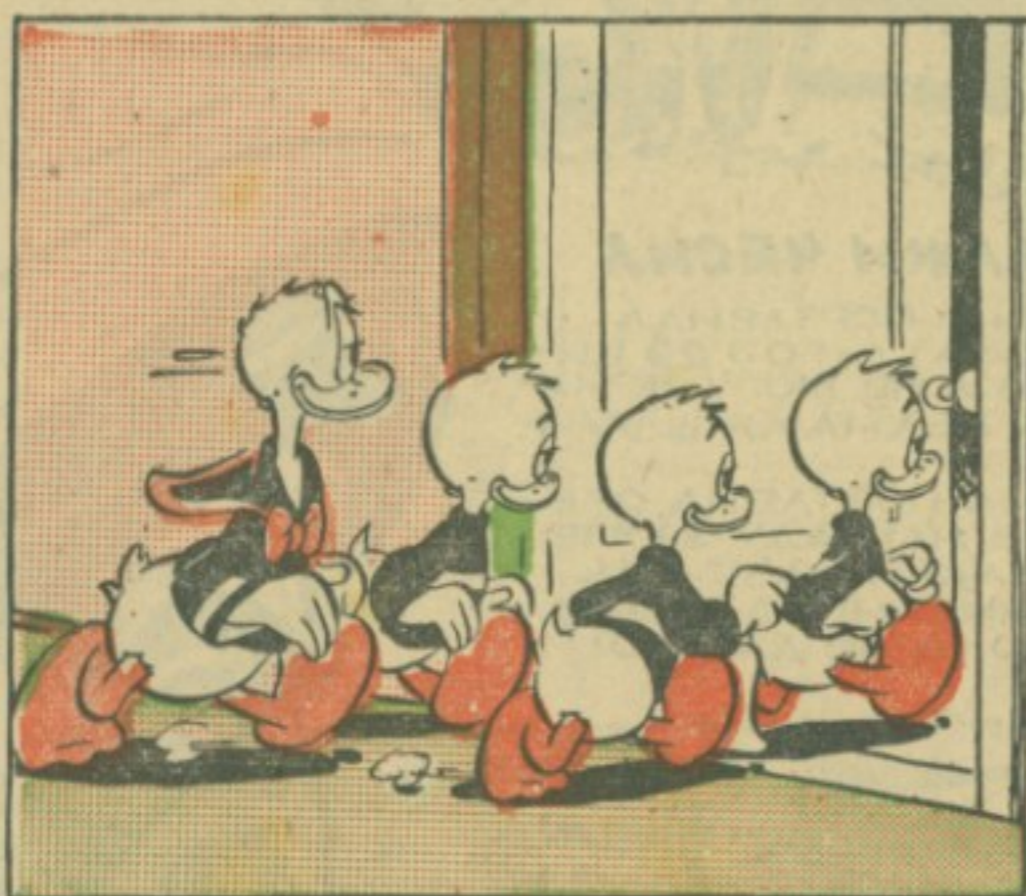
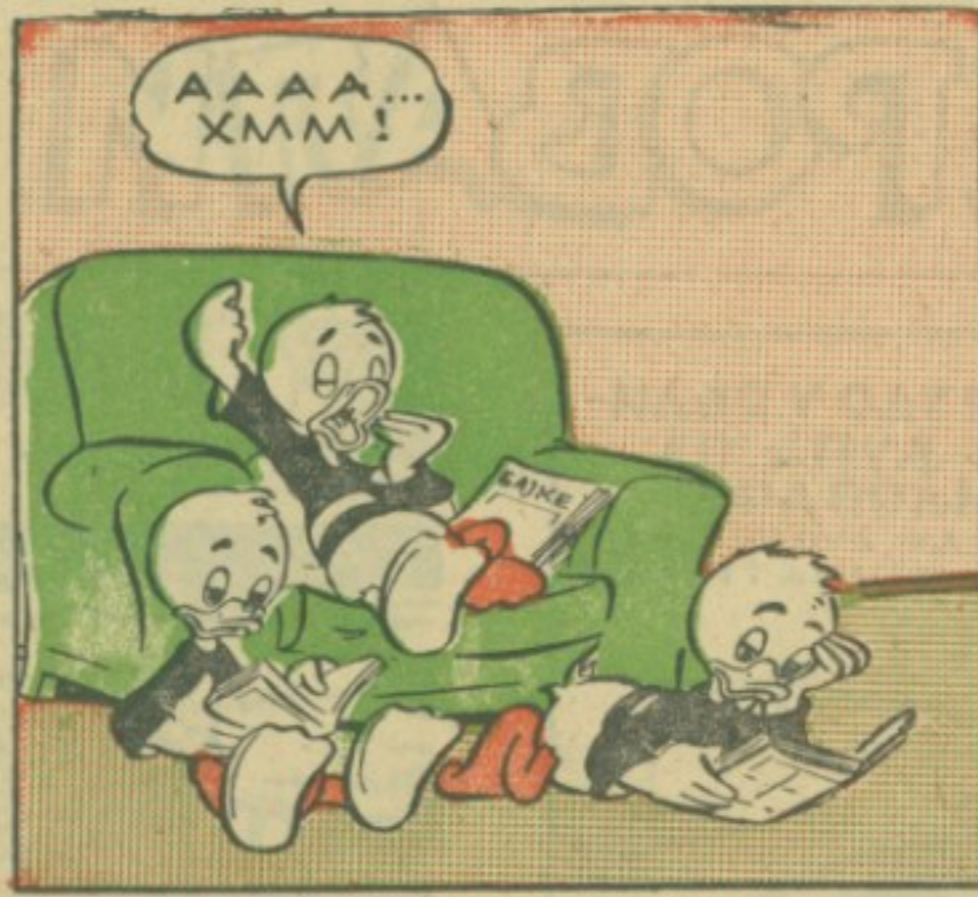
То су бисте Вашингтона, Шеферсона, Теодора Рузвелта и Линколна, бивших председника Сједињених Америчких Држава. Бисте су израђене у граниту. Да су направљене као статуе — са свим деловима тела — онда би свака била висока 142 метра. Има још један занимљив детаљ: на Вашингтовој бисти део од браде до темна износи 18 метара. Све бисте су дело вајара Гастона Борглума.

ЧУДО ОД ПТИЦЕ

Нека Ирена Полс из Стејнса, у Енглеској, има малог папагаја коме је дала име Сенди Полс. Овај папагај, сматра се,



има богатији речник него и једна друга птица. Сенди Полс је женка која се излагла 1952 године. Кажу да ово чудо од птице зна дванаест дечијих песмица и да располаже речником од 300 речи. Па нека је и пола, ипак је чудо.



Јапанци и бамбусово лишће

Јапанци толико употребљавају бамбус да сами кажу да је дубоко усађен у њихов живот. Он није само неопходан као материјал за израбну кућа и производњу разних посуђа, него има и нарочити значај.

На такзваном „танабата“-фестивалу, који се одржава 7 јула сваке године, Јапанци вешају на бамбусове гране папирне траке на којима су исписане њихове жеље. То су обично жеље за срећну љубав, успешан брак, скоро оздрављење итд. Верује се да бамбусова стабљика засађена са северне стране гроба значи добру срећу за породицу преминулог.

У старо време људи су на бамбусовим листовима исписивали своја имена и године старости и носили их у храм Јанаки, да би тамо свештеник поменуо пред олтаром њихова имена. Верници су доносили лишће кући и полагали га на болесника. Затим би га увидели у папир и закопали у земљу. Седам дана би заливали то место водом, дубоко уверени да ће болесник оздравити.

У многим крајевима Јапана има доста прича о бамбусу.

КАД СУ МАТЕМАТИЧАРИ БЕСПОСЛЕНИ

Кад беспослени математичари стану да се забављају не треба се чудити необичним подухватима у које се упуштају. Тако су недавно амерички математичари у доколици израчунали да би глечери Гренланда нестали — ако би 160 милиона Американаца у току сто следећих година стављали по један комадић леда сваког дана у свој виски!

„Примерни мужеви“

Једна занимљива анкета открива нам да у Сједињеним Америчким Државама недељом ујутру 70 одсто мужева одлазе рано од куће да би својим супругама донели млеко за доручак.

НИКО СВЕ...

Сматра се да ботаничар с просечним знањем своје струке може да разликује око хиљаду разних биљака, а виши



специјалиста ове струке распознаје их чак и до 5.000. Међутим, досад је познато око 400.000 врсти, а тај број се стално повећава и то просечно за око 5.000 годишње.

НОВА АТОМСКА ЕЛЕКТРОСТАНИЦА

Ускоро ће почети изградња прве чехословачке атомске електростанице од 150.000 киловата. Сматра се да ће по јачини енергетских реактора она моћи да се упореди са онима у СССР, САД и Енглеској.

Необично порекло речи булдожер

Циновске машине за копање земље и рушење старих грађевина и разних препрека, познате у целом свету под именом „булдожер“, имају име чије порекло претставља праву етимолошку реткост. Реч потиче од америчког глагола „булд“ која отприлике значи присилити снагом и притиском. Ова кованица настала је у Луизијани 1876 године. Употребљавали су је велепоседници-плантажери да би њоме извршили присиљавање и притисак на еманциповане црнци, бивше робове, и приморали их да гласају за политичког кандидата кога они желе. „Бул“ на енглеском значи кожа бика а „лов“ — доза односно мера. Булдов значи одмерити, ономе коме се прети, добра ударца шибом од коже.

Бич познат под именом „булвин“ био је дуг пет до осам метара и под његовим ударцима издахнути су многи робови мученичком смрћу.

МЕДАЉЕ И ЊИХОВО НАЛИЧЈЕ

Према подацима које је објавио М. Торе, конзерватор Музеја Легије части у Паризу, данас 275.000 Француза носе одликовања која је увео Наполеон. Сматрајући да је тај број претеран влада је одлучила да се већ идуће године број одликовања смањи за једну петину.

Занимљиво је да суседи Француза с друге стране Ла Манша не жуде много за одликовањима. Статистике из Енглеске показују да за последњих сто година три милиона Енглеза нису чак ни подигли одликовања која су им додељена.

Ојомена на време

На улазу у државу Њујорк поред аутостраде постављен је један огроман пано на коме пише: „Возите полако. Наши лекари су на годишњем одмору“.

Ripley's

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!



МУНДИР
КОЈИ ДЕ ШВЕДСКИ КРАЉ
КАРЛО XII НОСИО У БИЦИ
КОД ПОЛТАВЕ ПРОДАТ ДЕ
ПОСЛЕ 116 ГОДИНА ЗА
34 МИЛИОНА ДИНАРА



ХРАМ ОД КОРЕ
У ИКСТОН ПАРКУ (ЕНГЛЕСКА)
ВЕК 300 ГОДИНА ОДОБИ ДЕ ДАН
ХРАМ НАЦИЈЕ ИСКЛУЧИВО
ОД КОРЕ ДРЕВА ДУГ ЈЕ 18
А ШИРОК 7,5 МЕТРА



**ПРВИ
ФИЛАТЕЛИСТА**

ЖАН БАТИСТ МОАН
ИЗ БРИСА (БЕЛГИ
ЈА) ПОЧЕО ДЕ ДА
СКУПА ПОШТАНКЕ
МАРКЕ 1848—
ОСАН ГОДИНА
ПОСЛЕ ПОЈАВЕ
ПРВЕ МАРКЕ



НА ПЛАЖИ ЧЕСИЛ

У БЛИЗИНИ ПОРТЛЕНДА
(ЕНГЛЕСКА) ДУГОЈ 29 КИ-
ЛОМЕТРА НЕ МОГУ ДЕ НА-
КИ ДВА ДЕДНАКА ШУВН-
КА
ОПШТИНА ПОРТЛЕНД ОБЕ-
РАЛА ДЕ НАГРАДУ ОНОМЕ
КО НА ПЛАЖИ НАБЕ ДВА
ИСТА КАМЕНЧИГА НАГРА
ДУ НИКО НИДЕ ДОБИО!



СНЕЖНИ ЛЕПТИР

(Parnassius)
ЖИВИ НА ВРХОВИМА ДАПА ЛЕТИ
ИЗНАД ВЕЧНОГ СНЕГА И ЛЕДА



ОБРНУТЕ
СТЕПЕНИЦЕ
ОПТИЧКА
ВАРКА

**ЗА СВА-
КИ ДАН
ДРУГО
ЈЕЗЕРО**

КАН САХАЊАЛИ

ИЗ КУЛНЕ У
ИНДИЈИ ИЗГРА-
ДИО ДЕ 360 ВЕ-
ШТАЧКИХ ДЕЗЕРА
ДА БИ ДЕ СВАКОГ
ДАНА МУКАМЕ —
ДАНОКЕ ГОДИНЕ
МОГА КУПАТИ У
ДРУГОМ.

С тарији су учили у школи да је највиши планински врх Јужне Америке Аконкагва, вулкан ни до сада потпуно угашен, великог планинског масива Анда, чији се ланац врхова протеже на преко четири хиљада километара. Према једној процени,

Врх Аконкагва је још 1897 године први савладао тада чупетнаест хиљада

су друге две потпуно сугустале и промрзле одустале од даљег пењања иако су биле већ пред циљем. У јануару 1944 године усред јужног лета, алпинисткиња вени алпиниста Влезан Матигас Зубриген. После тога овај

група Пољака. Али, нажалост, документација о овом подухвату пропала је приликом пожара Варшаве за време Другог светског рата. Ту су били тачни подаци о томе да је овај вулкански врх доиста највиша тачка овог масива са око 15.000 планинских врхова до

стране, приступачније од осталих. Сви се слажу у томе да овај врх за коју стотину метара прелази 7.000. Једна од последњих експедиција завршила се трагично. То је било прошлог лета. Шест Аргентинаца, међу којима и двојица гимназиста, кренули су да освоје Оџос дел Саладо. Нису имали потребну опрему

нове је глад и страховита хладноћа натерала да наставе спуштање. На висини од 6.000 метара, иако већ исцрпљени, они су исписали један епитаф у спомен њиховом пријатељу геологу. Овај, међутим, преко сваког очекивања није био мртав. Увукао се у неку пукотину глечера и ту се опоравио и одморио од напора. Пронашао је чак и маховину која му је послужила као храна. Десет дана доцније, наишао је на свој надгробни споменик и прочитао епитаф. То му је помогло да пронађе пут. Успео је већ потпуно исцрпљен да дође до полициске планинске карауле где је прихваћен. Неколико дана доцније приређен му је триумфалан дочек у његовом граду Катаморки, где га породица, сва у црнини, није уопште више ни очекивала. Али још петнаест хиљада врхова Анда, досад потпуно неиспитаних, чека своје љубитеље, храбре планинаре.



врх је висок 7035, према другој, новијој, 7130 метара. Међутим, од пре две три године овом планинском врху је оспорено да је највиши јер су стручњаци утврдили да је од њега виши Оџос са својих 7260 метара. Прави му је назив Оџос дел Саладо, а налази се на око седам стотина километара северно од Аконкагве у аргентинској провинцији Мендоза.

„крај над краљевима“, свих јужноамеричких планинских висова, савлађиван је више од двадесет пута, али је познато да су и многе експедиције, услед хладноће и исцрпљености чланова или услед снежних бура, завршене трагично. Чак и четири жене су успеле да се попну на врх Аконкагва, односно само су две доспеле баш до највише његове тачке, док

хиљада неосвојених врхова
Жоржет Линк, њен муж, коме је то било већ пето пењање на овај врх Анда, у друштву двојице немачких планинара, при покушају да се домогну врха били су снагом ветра који је дувао бранином од преко 200 километара на сат, просто отргнути с једног гребена и бачени у ледену провалију. Њихова тела пронађена су тек много доцније. Године 1947 једна млада Шпанолка, Марија Каналс Фро, пошто је успела да се попне на сам врх, при повратку није могла да поднесе замор, а затим ни да се избори са страшном снежном буром која је на висини од 6.880 метара изненадила експедицију. Њу је смрзнуто донео на леђима њен вереник, познати светски атлетичар Жозе Коли, који је исто тако био сав промрзао. Наредне године прва Швајцаркиња успела је да се у друштву свог мужа попне на врх Аконкагва. То је била Луиза Мармијо, прва жена која се, после низа година, вратила жива са вратоломног подухвата. Све до 1952 године не помиње се више ни једна експедиција у овим пределима Анда. А те године је једна аргентинска студенткиња, Нели Нолер, извршила прави подвиг, али само захваљујући „лудој срећи“. Она и њена два сапутника, такође студенти, кренули су на овај пут само са две вреће ствари за ноћивање и једним лаким шатором, по чему се види с колико су наивно и ризика кренули на овај опасни пут. Али ипак су успели, захваљујући пуком случају да открију неке краће путеве и дотле још невидјену „технику“ пењања на коју их је нагнало баш потпуно отсуство сваког искуства. Врх Оџо дел Саладо је открила тек 1936 године једна

али ни неопходно искуство. Понели су као „маскоту“ једног маче, које није могло да издржи разређен ваздух и угинуло је на висини од 6.500 метара. Четворица из ове неустрашиве експедиције доспели су до самог врха. При спуштању, међутим, геолог је заостао и нестало. После дугог узалудног трагања остале чла-

којих није доспела још ни до данас људска нога. Пре две године, 1956, неки Матија Прибић, Аустријанац југословенског порекла, назван „Хималајац“ по једном свом подвигу при пењању на Хималаје, и један од најбољих познавалаца Кордиљера потврдио је, пишу швајцарски алпинисти, тачност о висини овог вулкана. После Прибића, више експедиција је успело да се попне на Оџос са читавице

Испитивање чаја и кафе у 18 веку
У дипломатској архиви Шведске још за време владавине краља Густава III (XVIII век) пронађени су списи који говоре о једној за оно доба „научној методи“. Наиме, реч је о једној великој расправи: „чај или кафе“. Ти напци су тада тек били почели да се употребљавају у Скандинавији. Полемикало се о томе да ли чај и кафе имају штетно дејство. Случајно, у то време су била осуђена на смрт два брата близанца који су били потпуно слични. Краљ им је заменио смртну казну доживотном робњом, с тим да један мора пити стално кафе, а други чај и то колико год буду желели. Међутим, обојица су доживели дубоку старост.

ЈЕР СЕ ПРИБЛИЖАВА ДАН
У кулоарима Уједињених нација, у Њујорку, говори се увелико о томе како ће ускоро бити поднесен овој светској организацији предлог — о интернационализацији Месеца и свих планета. Пошто се приближава дан када ће путовање на Месец или друге планете постати стварност и ово питање дотле треба да буде уређено.

ШАРКЕ ОД НАЈЛОНА
Преимущества шарки за врата направљених од најлона над онима од челика су многа: лакше су, веома чврсте, постојане у погледу трајања, топлоте и хладноће, не рђају од база и киселина па према томе и врата не шкрине. Њих не треба премазивати бојом,

И СТРЕЛОМ СЕ РИБЕ ЛОВЕ
Видели сте и чули да се риба лови на разне начине, али мало ко зна да се риба може ловити и помоћу стреле. На слици се види један амерички пеџач који се страшно бави овом врстом риболова.





ТОМБУКТУ, ГРАД ИЗГУБЉЕН У СРЦУ АФРИКЕ, У ТОКУ ВЕКОВА НИЈЕ ПРОМЕНИО СВОЈ ЛИК. ОН УОШТИТЕ НИЈЕ ТАКО ЛЕП КАО ШТО СУ ГА ПРИКАЗИВАЛЕ СТАРЕ ЛЕГЕНДЕ АРАБЉАНСКИХ ПРИПОВЕДАЧА

највећи природњак свог времена. Проводно је читаве дане посматрајући и проучавајући биљке.

У канџама гусара

Исалге је напустио Тулузу 1402 године и упутио се према северноатлантској обали Француске. У то време су трговци из Руана и Дијепа редовно слали бродове натоварене тканинама, ножевима, секирама и ситном робом према обалама западне Африке одакле су се враћали натоварени златним прахом, слоном кости и зачинама из Гвинеје. Исалге је таквим једним бродом кренуо из Ла Рошела на далеко путовање. На острву Ланзароту учествовао је стицајем прилика у побуни морнара против команданта Гадифера де ла Сал кога су оставили на једном пустом, стеновитом отоку. Ослобођени самовољног команданта имали су неоређу да ускоро наиђу на гусаре који су брод опљачкали и побили скоро све морнаре. У животу су остали само неколицина међу којима и Исалге али њих су гусари претворили у робове.

Мрави велики као мачка

Још древни арабљански летописци и путници помињали су чаробне и влатом украшене афричке градове. Један шпански францискански свештеник из XIV века, причао је да се у подножју седам планина прекопута Златне Реке налазе читави мравњаци са златом које прикупљају мрави велики као мачке, и да путник наилази на читаву брда слонове кости. Учени Арабљани из Тангера Ибн Батута који је 30 година путовао по Северној Африци, Индији, Средњем Истоку и Египту помиње први пут име Томбукут 1352 године. Том приликом он говори и о граду Куку на Нигру. Па ипак сви ови подаци били су претежно плод фантазије путника са детаљима из легенда и прича, а мало из стварности.

Тајно бекство

Сви су у почетку сумњали у добре намере Исалге али када је изведен пред црначког

кињу за жену. Клима је била много блажа него у његовој домовини, а био је окружен изобиљем. Постао је црначком принцу главни саветодавац за сва стручна питања.

сарима тек после дугог завањања успео да умакне. У престоници Лангедека Исалге је дочекан са одушевљењем, а његова црначка породица изазвала је огромну сензацију. Лепа Салу се брзо привикла на европске обичаје. Њихова најстарија кћи Марта удала се касније за витеза Еугена де Фодоа и тако ушла у једну од најстаријих племићких породица Француске.

ИСАЛГЈЕ

велики пустиолов из Тулузе

Временом се Исалге заклео завичаја. Хтео је да троје његове деце, као и лепа Салу Касаис науче његов матерњи језик и пређу у хришћанство. Било му је потребно много времена да своју жену наговори да напусти завичај и одвоји се од родитеља које је обожавала и с којима је била најприсније везана. Али тада се поставила нова препрека — црначки принц, за кога је он претстављао драгоценог и не-

заним да их принчеви гониоци нису могли ухватити. Преко Хогара, Гадамеса и Габеса Исалге је 1413 године, после 11 година одсуства, стигао у Тулузу. За време путовања доживео је, заједно са породицом и шест црначких слугу које је повео, бродолом на обалама Сицилије, и напад гусара недалеко од француске обале. Захваљујући помоћи сицилијанских рибара срећно се спасао из бродолома али је гу-

Исалге је написао први француско-арапски речник с тумачењем речи на сонги и тарги језику. Овај речник као и Исалгеови путописи чувани су све до 1700 године у библиотеци језуитске школе у Лиону када им се губи сваки траг.

Доживљаји Бима и Бума

ДИГЛА САМ КЉУЧ, БАМЕ! ДА ЛИ ТВОЈА СЛОБОДА ВРЕДИ ДЕСЕТ ЛИЛИХИПА?

МАЛО ЈЕ ПРЕСКУПО, АЛ' ПРИСТАЈЕМ!

ШТА ЈЕ ТО? НЕМА ДВА МИНУТА КАКО САМ ОНОГ МАЛОГ НЕВАЉАЦА СТРПАО У КАЗНЕНИ РАМ!

ТРЕБА ДОБРО ДА МОТРИМО НА БАМА!

ШПИЈУНИ! ВИ СТЕ ГА ИСТРГЛИ ИЗ РУКУ ЗАКОНА!

ТО НАМ НИКАД НЕ БИ ПАМО НА ПАМЕТ!

МОЖДА ЈЕ РУПА ПРЕВЕЛИКА ПА ЈЕ САМ ИЗВУКАО ГЛАВУ! ЗАШТО ВАША ВИСОСТ НЕ ПРОБА И НЕ ПРОВЕРИ?

У ИНТЕРЕСУ ПРАВДЕ... УЧИНИКУ ТО!

СИГУРНО! СТВАР ТРЕБА ПРОВЕРИТИ!

НЕ! НИЈЕ МОГАО ДА ИЗВУЧЕ ГЛАВУ... А ТО НЕ МОЖЕ НИ ВАША ВИСОСТ!

НЕВАЉАЦИ! ИСПАШТАЈЕТЕ ЗБОГ ОВОГ!!

ХИ-ХИ!

ОВО ЋЕ ПРОБУДИТИ КАПЕТАНА! АЛИ, ДОК ОН ИЗИЂЕ ИЗ КУЋЕ ЈА ЋУ СТВОРИТИ СЕБИ САВРШЕН АЛИБИ!

БАМ ОПЕТ СМЕРА НЕКИ МАЈМУНЛУК!

3... 3... 3...

БРАМ!

БАМЕ, МИ ИМАМО СВЕДОКА ДА СМО БИЛИ ОВДЕ А НЕ У БЛИЗИНИ КУЋЕ!

И ДА ТИ НИСИ БИО ОВДЕ!

УА! УА! УА! ПОЧИЊЕМ ДА СУВАТАМ ВИЦ!

НАЖАЛОСТ, БАМЕ, МОРАЋЕШ ТУ ДА ОСТАНЕШ ДО ИЗЈУТРА! ПОГЛАВИЦА ЈЕ ОТИШАО И ОДНЕО КЉУЧ СА СОБОМ!

ПРРР!

СВЕ ЈЕ ПУНО ЗАБАВЕ



Знате за многе игре и забаве, али мало деачка зна за игру „бациање са њебета“. Снажне, сигурне и многобројне руке држе са свих страна њеба на које је легао деачак. Затим почне снажно одбацивање увис и вешто хватање приликом падања. Све је пуно забаве. Разуме се, то се може радити само кад су снажни и вешти они који држе њеба.

ЖЕНЕ ПРЕТВОРЕНЕ У СТЕНЕ

Јапани су некад своје високе планине сматрали за свете. Женама, за које се мислило да су нечасне, било је забрањено да се на њих пењу. Кажу да чак и данас има планина које су, по традицији, неприступачне за жене.

Али, и у стара времена било је одважних жена, које су се упркос обичају усуђивале да се попну на такве планине. То су већином биле будистичке калуђерице или шинтоистичке „мико“, то јест служавке. Међутим, како народ каже, њихови су покушаји увек пропадали.

На многим високим планинама у Јапану има стена за које се верује да су уствари ове жене, скамењене за казну што су покушале да оскрнаве „свети предео“. Тако, на пример, на планини Кинбоку постоји стена звана „Мико“, по некој шинтоистичкој калуђерици која се ту скаменила, или „Морико стена“ на планини Хорохозан, названа тако по некој калуђерици Морико која је доживела исту судбину.

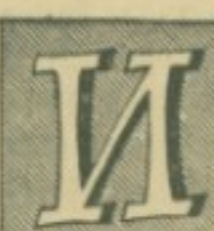
На врховима многих „светих“ планина постоје будистички храмови што се сматра као доказ да „светост“ планина има везе с будистичком религијом.

За дан, за месец, за годину...

Становништво на Земљи повећава се свакога сата за око 5.000 душа, односно за 120.000 дневно, тојест за четрдесет и три милиона — годишње!

ЦЕЗАР — ПИОНИР САОБРАЋАЈНИХ ПРОПИСА

Један шведски историчар објавио је пре кратког времена да је велики римски освајач и император Цезар — отац савремених саобраћајних прописа. Први је он увео правило да се возила могу кретати улицама само у једном правцу. Створио је такође прве „паркове“ нарочито одређене за смештање античких кола. Најзад, забрањено је утовар и истовар робе по улицама у време када је саобраћај најјачи.



Зненадмо би се многи слушалац радија када би из свог звучника чуо глас који јавља:

— Сада је тачно четири часа и тридесет минута... Овде је радиодифузија Гане. Чућете пола часа посвећено жени...

Гана је нова земља и нова држава, али жена ту већ увек конкурише мушкарцу. У Гани данас има жена лекара, адвоката, судија, инжењера; многе су и врло високи функционери у државној управи, професори...

Међутим, овде је реч о просечној жени Гане, о домаћици. И овде она као и у свакој земљи води бригу о кући, кухињи, о деци, о домаћинству уопште. Само, за разлику од других жена — она у Гани не зна за бриге, па чак ни за неприлике...

Рад обичне домаћице

Узмимо, као пример, једну домаћицу из Акре. Она устаје у пет изјутра. Наложити ватру и док се греје вода, њена метла очисти све по кући, али у највећој тишини да се не би

Мршава жена права је реткост

После напорног рада долази разонода. Она је у облачењу. Жена Гане за разлику од Европљанке, прилагођава тканине и „крој“ пре свега својој дебелини, јер видети мршаву жену у Гани права је реткост. Све су жене, као по неком правилу пуне. Права је вештина изабрати боју која одговара њеној пути као абинос, блеску белих зуба и крупним и веома изразитим очима. После долазе тешке нарукнице, често од чиста злата, затим брошеви за косу и огрлице које понекад стављају и по неколико. Нарочиту пажњу посвећују минђушама.

Недеља је дан провода. Она се одлази на „посеа“ где се до миле воље пева и играју афричке живе и сликовите игре, а особито једна, нека арста афричког „рок-ен-рола“. Последња недеља у месецу је најзначајнији дан за провод.



Најбезбрижније ЖЕНЕ НА СВЕТУ ЖИВЕ У ГАНИ ?

разбудили остали укућани. У пола шест већ треба мислити на обавезни „лорис“ за доручак за укућана. У седам изјутра, пре поласка у школу или на посао, деца и отац доручкују пориц и пржене банане на уљу уз млеко од кокосовог ораха. Они сами доручкују, јер је домаћица још заузета спремањем по кући, прањем судова, или око најмлађе дече која још нису проходила...

У десет часова она узима своју бебу, ставља је у „деп“ на леђима своје хаљине и одлази на пијак. Тамо купује: кокосово уље, банане, рибу, па чак и оно што је потребно за продају јер има доста жена које узред тргују, — продају цигарете, дуван и разне ситнице, као и артикле за исхрану, а особито већ зготовљене на уљу разне послатице од кокосовог ораха или банана.

Око подне код куће се ложи поново ватра и припрема ручак, а док се он кува, домаћица користи прилику да от-

омладина, али и брачни парови испуне тада позоришта и биоскопе и после претставе наставу играчке до ујутру. У Гани се у свакој прилици и свуда игра и пева: при рођењу детета, крштењу, имендану, чак и при сахрањивању. Навика овог народа који живи — безбрижно, или бар далеко од брига које море сав остали свет изван жарке Африке...

У свему томе „коловође“ су жене. Богата или сиромашна

образована или заостала, жена Гане проводи дане у безбрижности која је за сав остали свет, изван овога, несхватљива. Бриге — уколико уопште постоје — ствар су мушкарца, одраслог наравно, али их ни он не показује. Иако већ готово читаву једну деценију школа чини своје, сузбијајући непослушност и заосталост, иако и време утиче, безбрижност и даље траје, њу ништа није пореметило или измени-

ло. Па ипак не може се рећи да њихов живот не тече складно, у једном ритму који никако није спор, још мање тром...

Можда ће тек кроз коју деценију, када далеко већи број младих девојака буде изишао са универзитета у Акри, када Гана буде добила свој унутрашњи политички живот, свој парламенат — и њихов живот кренути новим путевима.

У једној болници у Корнуају умро је британски пуковник Вилијамс, назван „елефант Бил“ најбољи познавац слона и писац многих књига о њима. За време рата он је био командант у саставу 14 Армије, највећег „пука“ од 800 слонава.

Пуковник Вилијамс је пре рата провео пуних 25 година у дунгли и тако упознао начин живота, ђуди и потребе тих ци-

»ЕЛЕФАНТ БИЛ«

новских али нежних сисара. Мада никада није проучавао ветерину непогрешиво је проналазио лекове за све њихове болести. Кад су Јапаници запретили Бурми пуковник Вилијамс је организовао највећи савремени караван слонава да би спасао све европске породице које су се нашле у тој области. Натоварио их је на леђа слонава и успео да се са њима пробије кроз непроходну дунглу до граница Индије.

Овај подвиг пуковника Вилијамса сматра се као изванредна војничка заслуга. Познато је да је за дресирање једног слона потребно шест до осам година. Да он није изванредно добро познавао њихове навике не би успео да спасе од Јапанаца 4.000 ових животиња. А Енглези би до краја рата остали без њихове непроцењиве помоћи.

Убрзо пошто је пензионисан, пуковник Вилијамс је у Лондону готово пресвиснуо од туге и чежње за слоновима и дунглом која је постала његов други вичај. Зато је све до последњег часа свакодневно одлазио у Лондонску зоолошку башту и сатима посматрао и хранио своје љубимце. На питање да ли

је истина да у срцу дунгле постоји гробље слонава, где они одлазе да умру и где се налазе огромне наслаге слонаве кости пуковник Вилијамс је објаснио да је то само мит, јер мртве слонаве односе бујнице и кише, а њихови остаци изгоре у великим пожарима који сваке године бесне у дунгли.

ИЗЛОЖБА »БУДУЋИХ МАЈСТОРА«

Немачки град Лајпциг, није познат само по својој индустрији и трговини, него и по својим сајмовима и изложбама на којима већ годинама учествују многе европске земље. Прошле године су на Лајпцишком сајму били приказани групни, а и појединачни радови омладинаца из многих професионалних школа и техничких клубова разних земаља. Сви они који желе да прикажу своје отприлике или модел могу се пријавити управи овог сајма. За добре радове предвиђене су бронзане, сребрне и златне медаље, као и новчане награде.



Прави одмор

Овај дивни детаљ природе налази се на острву Крфу, у Грчкој. Кад наступе вруће летњи дани, многи људи потраже хладовину да се одморе, а то је учинио и овај човек на слици који се испружио на траву „колико је дуг“ и заспао у дебелој сенци дрвета. Фоторепортер Циндип Сиф, пролазећи ту, видео је у томе онај пуни и прави одмор и није одолео да тим призором не попуни колекцију својих уметничких фотографија. Његов апарат је шљошчио и ви имате сада вред очима фотографију: Прави одмор.

НОРВЕШКИ КИТОЛОВЦИ

Од 1905 године, кад су Норвежани опремили прву лађу с ловцима на китове, до данас их нико није премашио у овој грани лова. Са обичних барки прешло се на лов бродовима, а од њих на праве пловеће творнице за прераду китовог меса.

Сваки „брод-творница“ има чак неку врсту „луке“ из које се лови, и фабричке уређаје. У току последњег рата норвешка антарктичка флота за лов на китове била је десеткована али последњих година потпуно је обновљена тако да је данас бројнија и боље опремљена икад.

Норвешка је мала земља, број њених становника је тек хиљадити део укупног човечанства, па ипак њена флота,

која крстари јужним морима и лови велике сисаре, располаже бродовима чија тонажа износи преко 50 отсто тонаже осталих народа.

На китовом телу најзначајни део претстављају слојеви сланине која се нарочито прерађује. Раније тешкоће, услед непријатног мириса његове масти сада су отклоњене, што је заслуга хемичара.

Због променљиве среће у лову и због несигурних цена, ова индустрија је постала доста ризична. Затим, услед неумереног лова, неке врсте китова су готово ишчезле. Од пре извесног времена постоје строги прописи према којима је дозвољен лов свега 15.500 китова годишње.



ПЛУТОН

НИ ПЛУТОН СЕ НЕ ОДЕКА БАШ НАЈБОЉЕ У ТОЈ ОГРОМНОЈ ПРАЗНОЈ ЗГРАДИ, БИМЕ НАЈБОЉЕ ДА ПОТРАЖИ СВОГ ГОСПОДАРА...

ДОСАД, ДОДУШЕ, НИЈЕ ОТКРИО НИШТА СУМЊИВО, АЛИ...

ПРОДАЈНО СЕДМЕРЉЕ



Прва

РАДНИЧКО ПОЗОРИШТЕ у Београду

Било је то управо пре шездесет година (1898), када су у саставу и иницијативом Радничког друштва основане у Београду прве радничке културно-просветне и забавне групе: певачки хор и тамбурашки збор. Оне су претече читавог низа доцнијих културних група и радничких друштава од којих су најстарија и најпознатија „Абрашевић“ основан 1905. и графичко „Јединство“ (1906), која и данас постоје и са успехом развијају своју културну делатност.

Радници су у то време били „најпотлаченији и најзастављенији друштвени слој“. О њиховом општем положају, а поготову о њиховом културном уздицању, тадашњи државни управљачи слабо су се бринули. И не само да се ни су бринули, већ, напротив, гушили су и спречавали сваку иницијативу радника, све што

би у том циљу они сами предузели. Тако је, после чувеног и по злу запамћеног Иванданског

атентата на краља Милана (1899) и увођења Преког суда у читавој Србији, међу првима било забрањено и растурано Радничко друштво, заједно са свим својим организацијама и културно-просветним групама. Њихови најистакнутији претставници су хапшени и прогоњени, а неки од њих и осуђени на робију — под сумњом да су учествовали у припремању атентата.

Али поред свих тих тешких мера које је према њима примењивао обреновићевски режим, одлучни београдски радници, већ тада социјалистички оријентисани, наставили су узбаву свој започети након привремено пригушен и прекинут рад. У новембру 1900 године покренут је социјалистички лист „Напред“, а у марту следеће године основано је ново

Београдско радничко друштво у чијем је саставу, поред оних обновљених културно-просветних група, основана и нова — прва радничка аматерска група из које је доцније формирано „Радничко позориште“. У почетку, у њему су сарађивали Јован Скерлић и професор Миле Павловић — „Крпа“.

Залагањем неколико чланова овог позоришта основана је такозвана „Радничка касина“ са лепом великом позорницом, у закупљеној просторној сали кафана „Руска круна“, која се налазила на углу Дечанске и данашње Нушићеве улице. О овоме је „Раднички лист“, који је тих дана покренут уместо забрањеног листа „Напред“, између осталог писао:

„Мисао неколико наших другова да се створи једно средиште, где би се наши радници прикупљали, и где би поред поуке нашли још и забаве, већ је при крају свога остварења. Њихову мисао прихватила је и управа „Београдског радничког друштва“ и кроз неколико дана све потребне припреме биће готове. У почетку, покретачима је била намера да отворе једну малу трибину која би послужила за дружинске концерте, предавања и сл. Но, стицајем прилика, уместо мале трибине, ми добијамо у просторној сали „Руске круне“ једну величанствену позорницу, са којом се БРД може да подици и коју радничка класа у Београду може сматрати као једну своју велику тековину...“

Свечано отварање „Радничке касине“ извршено је 1 јула 1901, кад је први пут наступила позоришна трупа са познатим Трифковићевим драмлетом „Честитам“.

После овога, 29 јула, приређен је други концерт. Тада је програм био разноврснији — поред хорских песама и рецитација, била су и два позоришна комада.

О овом концерту, а посебно о извођењу позоришних комада, „Стари раднички лист“, уствари, после забране и „Радничког листа“ покренут под трећим, новим именом, између осталог је писао:

„Рецитације, Абрашевићева „Сељакова исповест“ и „Сељак“ од Владе Јовановића, направљени су бурним аплаузом. Нушићево „Надгробно слово“ слатко нас је насмеја-

вањим, а пошто има елџантијазу (прекомерно развијене поједине телове тела) јасно је да је боравио у Барбадосу у

Западној Индији јер се та болест најчешће тамо виђа.

О тој својој моћи запажања сам доктор Бел је причао ово: „Једном уђе болесник у салоницу. „Ви сте музикант?“ „Да, господине“. Ја се победоносно окренух студентима. „Видите, господе, имам право. А то је због тога што овај човек пати од одузетости мишића образа као последице великог напрезања при дувању у трубу“. Затим се окренух болеснику: „На коме инструменту свирате у капели?“ „Ја удрам у велики бубањ“. Ето, ту је моја велика моћ запажања доживела прави фијаско!“

НАЈБЛИЖИ ЗЕМЉИНОМ ЈЕЗГРУ

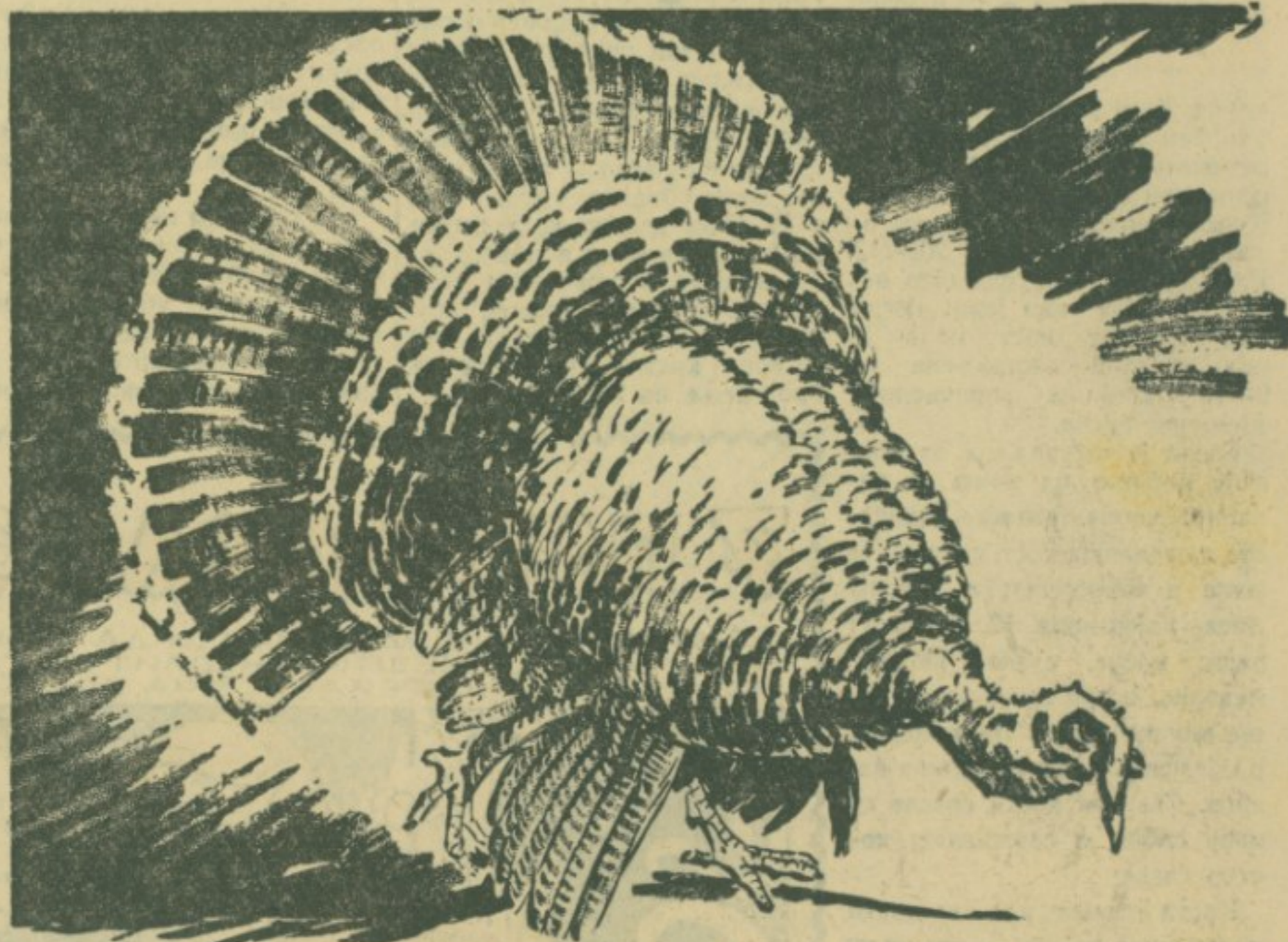
Прошавши испод Северног пола, америчка атомска подморница „Наутилус“ поставила је један необичан рекорд: њени морнари били су за то време ближе Земљином језгру него ма који човек пре њих!

Као што је познато, Земља је на половима спљоштена; према томе, полови су тачке најближе центру Земље. А пошто је „Наутилус“ пловио на дубини од просечно 120 метара, људи у њему били су за толико ближи центру од „обичних“ поларних истраживача који су, почев од Роберта Пирија, досад боравили на полу. Иначе, они су му за око десет километара били ближе од нас у Југославији, а за читавих двадесет од становника области на полуострву.

То је за морнаре са „Наутилуса“ имало једну занимљиву последицу: они су за време пловидбе испод Северног пола били тежи него код својих кућа. Додуше, не много тежи, али ипак. То је лако објаснити. Приближивши се Земљиним језгру, били су у већој мери изложени привлачној снази Земљине теже.

Људи са „Наутилуса“ били су сведоци још једне занимљиве појаве. У тренутку кад су пролазили испод најсеверније тачке наше планете, они су престали да буду изложени Земљиној ротацији. Ово зато што су се налазили на самој осовини око које се Земља окреће, тј. на тачки која остаје непокретна.

Занимљиви угао

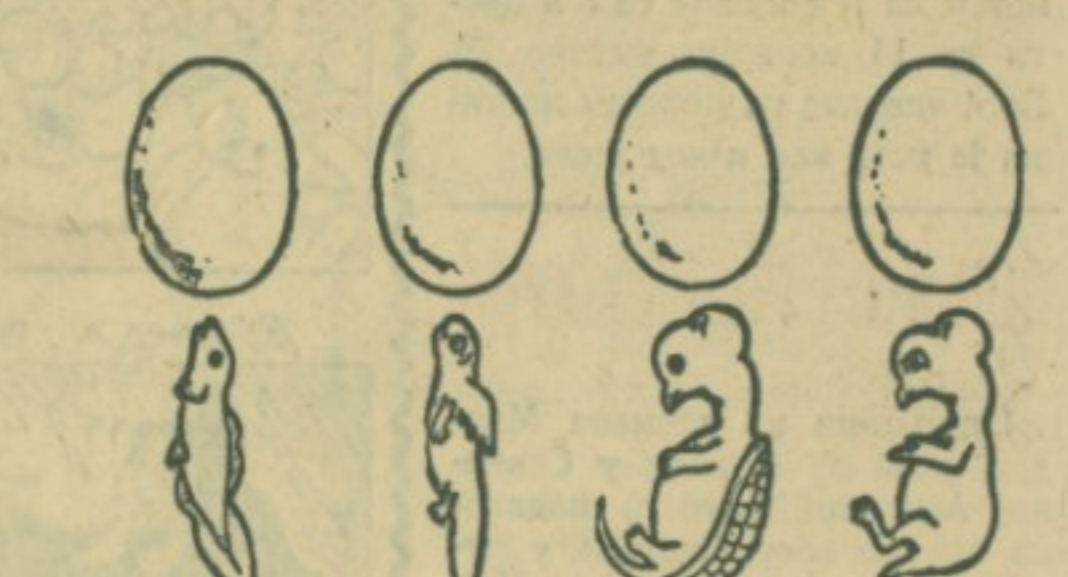


ХЕСИЈАНСКА МУВА
НАЈОПАСНИЈА ОД СВИХ ШТЕТОЦИНА КОЈЕ НАПАДАЈУ ЖИТА, ДОБИЛА ЈЕ ТО ИМЕ ЗБОГ ТОГА ШТО СУ ЈЕ У АМЕРИКУ ДОНЕЛИ НЕМАЦИ НАЈАМНИЦИ ИЗ ХЕСЕНА КОЈИ СУ СЕ У РЕВОЛУЦИОНАРНОМ РАТУ БОРИЛИ ПРОТИВ АМЕРИКАНАЦА



ЖАБЕ КОЈЕ ЗВИЖДЕ
ЖИВЕ У АСУМБОУ (ЗАПАДНА АФРИКА)

ЋУРКА
ЈЕ БИЛА ПРВА АМЕРИЧКА РЕКЛАМИРАНА РОБА
ПИСМО ХЕРНАНДА КОРТЕСА ШПАНСКОМ ВЛАДАРУ КАРЛУ V У КОМЕ ХВАЛИ ЋУРКЕ, У ЕВРОПИ ДА ТАД НЕПОЗНАТЕ, БИЛО ЈЕ УМНОЖЕНО И РАСТУРЕНО ПО ЧИТАВОЈ ШПАНИЈИ



РИБА ДАЖДЕВЊАК КОРЊАЧА ПИЛЕ
ЗА ВРЕМЕ ИНКУБАЦИЈЕ КОКОШИЈЕГ ЈАЈЕТА — БУДУЋЕ ПИЛЕ У ПОЧЕТКУ ИЗГЛЕДА КАО ЕМБРИОН РИБЕ, ЗАТИМ КАО ДАЖДЕВЊАК, ПОСЛЕ ТОГА КАО КОРЊАЧА И, НАЗЛАД, КАО ПИЛЕ

Конан Дојл

и његов учитељ

Конан Дојл (1859—1930) познати енглески писац који је створио легендарну фигуру изванредног детектива Шерлока Холмса, био је лекар. Одбио је да прими почасну титулу од енглеског краља Едуарда VII. „Титулу коју сада највише ценим јесте доктор, — писао је он својој мајци, — и међу је заменити никаквом мањом.“ Међутим, доцније ју је, на наваљивање мајке и својих пријатеља, ипак примио да не би вређао краља.

Учитељ Конана Дојла био је познати енглески хирург Џозеф Бел (1837—1911) који је имао изванредну моћ запажања. Једном док је био у амфитеатру са студентима, уведен је један болесник. „Дакле, ви сте служили војску као подо-

фицир“, — рече Бел. „Да, господине професоре“. „Нема много времена да сте отслужили рок?“ „Да, господине“. „Били сте у истакнутом пуку.“ „Сасвим тачно, господине“. „Који је боравио у Барбадосу.“ „Да, господине“.

Затим се професор Бел окренуо студентима. „Видите, ово је врло учтив човек, али није скинуо шешир кад је овамо ушао, јер у војсци се шакача не скида. Да се већ привикао цивилу, он би га скинуо. Значи није давно како је из војске изишао. При уласку показао је извесно ауторитативно држање. Значи да је био у истакнутом пуку. При првој речи видело се да је Шкотлан-



Порцелан од уранове шљак

У јапанском селу Тотори, један инжењер локалне индустријске лабораторије успео је да произведе порцелан од шљак урана, чије руде у том крају има у великим количинама.

Инжењер Циничи Като здружио је једног дана извесну количину шљак и нашао да личи на иловачу. Пошто је „уранову глину“ прочистио, извршио је експеримент. Једина његова примедба новом материјалу била је — да није тако лепљив као иловача. Али је зато установио да је тврђи као метал, да не пропушта воду и да је за његово печење потребно мање горива него за иловачу. Из пећи, „уранова иловача“ изишла је у „елегантној“ смеђој боји. Като тврди да се материјал може одлично превући сваком бојом.

Досад је инжењер Като производио само пепеларе и црепове. Он сматра да се од овог материјала могу правити и многе друге ствари, као црепови за кровове, плочице за подове, разни грађевински материјал и ручни производи разних врста. Експерименти су показали да ће производни трошкови бити упола мањи од оних који су потребни за производње класичног порцелана.

У селу Тотори има два милиона тона резерви шљак, а из процеса копања уранове руде и њене прераде годишње се добија 200.000 тона тако да ће, како се тврди, масовна производња новог порцелана у Јапану бити обезбеђена.

СТУБ НАШЕГ ТЕЛА

Костур је стуб нашег тела. Састављен је од неколико група: костију главе, горњег и доњег уда, и трупа. Број костију није тачно утврђен, али се сматра као највероватнији број 222 који су одредили немачки анатоми, док југословенски и француски овај број смањују на 206-212. Разлике долазе отуда што неки рачунају као једну крсну или тртину кост мада је она уствари састављена из 9-10 крајњих пршљенова кичменог стуба.

Најзад костур трупа је састављен од костију грудног коша и кичменог стуба који се састоји из 33-34 пршљена; они налажу један на други а први је носилац лобање тзв. атлас, док су последњих 9-10 међусобно срасли и граде крсну или тртину кост. У кости грудног коша убрајамо грудну кост и 12 пари ребара који штите плућа од спољног додира.

Сем ових у човечијем телу постоје и кости шавова које немачки анатоми сматрају као посебне кости, због чега се број пење на 222.

Глава је састављена од костију лобање, од којих су непарне: чеона, ситаста, клинаста, потиљачна кост, и парне: темене и слепоочне; и костију лица којих има 12, тј. шест пари: носне, сузне, јабучне, непчлане, носне шкољке и горње вилице док су три непарне: подвезична, раласта и доња вилица. Све ове кости срасле су међу собом и сачињавају костур главе.

Кости горњег уда су: кости допатичног појаса — две коључне кости и две допатнице. Ручне: раменица, жбича и лакатна кост, и кости шаке; ручке их има 8, доручке 5 и прсти 14—сваки је састављен од по 3 чланка сем палца који их има два; значи шаку чини укупно 27 костију.

Костур доњег уда сачињавају четири групе: кости карличног појаса у који спадају парне кости: бедрена, препонска и седална; бутна кост, потколеница са чашницом, голеначом и лишњачом и кости стопала: ношје са 7, доношје са 5 и прсти са 14 костију; укупно 26. Број чланака на ножним прстима је исти као и код шаке.

БОЉИ ОД РОБИНА ХУДА

Индијанци из племена Мандан, који су живели у Северној Америци, били су надалеко чувени због вештине у руковању стрелом и луком. Најпознатија њихова вештина би



да је у томе што су стрели овога племена били у стању да брзим и снажним одапљивањем одржавају у исто време осам стрела у ваздуху. Сем тога, они су могли тако снажно да одапну стрелу да њом провирају чак и тело буфала.

Оштар језик Балтазара Гримоа

Ове године прослављено је у Француској двеста година од рођења Александра Балтазара Ролана Гримоа де ла Ринијера, даровитог писца и веома познатог шаљивџије. Његове подвале су увек циљале на моћне и богате али су биле зачињене горчином једног тешког инвалида који је од рођења био без обе шаке.



Мало има људи на чији се рачун природа тако свирепо нашалила. На запрепашћење његове „ке новорођенче је место шака имало кожнице налик на гушчје. Један швајцарски мајстор-механичар направио му је гвоздене шаке чији су се прсти покретали помоћу нарочитих опруга. Своје вештачке шаке Ринијер је од малена увек скривао црним рукавицама и крио свој недостатак као највећу тајну.

Пред једним великим скупом хтео је да се освети неком богатом безобзирном племићу који је у двобоју убио више противника. Позвао га је да се такмиче у томе ко ће дуже издржати да држи шаку на усја-

ној пећи. Обесни племић прихватио је одмах опкладу. Прво је Ринијер ставио шаку на пећ. Осетио се смрад изгореле тканине и неколико дама је попадало у несвест. А онда је уступио место своме супарнику. Овај је без устезања ставио шаку на црвени метал али је истог тренутка заурлао као махнит, а у дворани се осетио смрад изгорелог меса.

Ринијер је био висок и његова перика је сметала гледаоцима који су у позоришту седели иза њега. Једном приликом неки обесни краљев официр је штапом покушао да скине перику с Ринијерове главе. Овај се наљутио и оштро му одговорио. То је био довољан разлог да га официр изазове на двобој. Али Ринијер који је



био изврстан стрелац, покушао је да га одврати од тога. Пошто је овај у међувремену сазнао да Ринијер нема шака смејао му се слатко и назвао га кукавицом. Сутрадан дошло је до двобоја на Јелисејским Пољима пред 3.000 гледалаца. Већ после првог хица официр је пао мртав, погођен метком тачно између очију.

Венчали се захваљујући полицији

Недавно је у Осаки, у Јапану, један полицајац доживео, како је рекао, највеће изненађење у свом животу. Један млади брачни пар дошао је у полицијску станицу да тражи агента који их је пре годину дана обоје затворио, да му се захвале.

— Његова истражна соба постала је за нас најзначајније место, — рекли су млади супружници.

Пре годину дана младић је у тој соби испитиван због неке ситне крађе. Истовремено, ту је била доведена и његова садашња жена, која је била страстан наркотичар. Да би дошла до новца за куповину опијума, она се бавила цепенарством.

У притвору су били заједно, дуго разговарали и једно према другом почели да осећају симпатије. Он није имао никог свога, док је њој мајка сваки дан доносила храну. Сваки залагај је с њим делила.

Кад је дошао дан суђења, раставили су их. „Опет ћемо се наћи“, рекли су једно другом на расстанку. Обоје су били осуђени на по десет месеци. За време издржавања казне, дописивали су се. Пуштени су из затвора истовремено. Поново су се нашли и венчали се, решивши да кроз живот убудуће иду поштеним путем.

Чвршће, топлије, постојаније, еластичније и прозачније

Природа је дала много лепих материјала: чврстих, лаких, топлих и еластичних — који су давни и дубоко ушли у све области човечијег живота и његовог стваралаштва. Али, још лепше и боље материјале сада даје хемија. Ево их неколико:

Чвршће од челика. Направљени су први аутомобили са каросеријом од пластичне масе. По чврстоћи такве каросерије не отступају од челичних, а неколико пута су јевтиније. Нарочито су чврсти такозвани стаклопласти. Хемија је створила и лепкове који могу да споје неки преломљени део машине тако чврсто да то место постаје јаче него цео део.

Топлије од вуне. Вуна се показала још одавно као једна од најлакших и најтоплијих материја. Од ње се прави топла одећа и много других ствари које штите од хладноће. Међутим, сада се многе топло-изолационе материје праве од специјалних пластичних маса које су чак лакше од вуне, а стварају исту топлотну заштиту. Такви материјали се већ доста употребљавају за шивење топле одеће, за изолацију железничких вагона, прављење хладњака итд.

Постојаније од злата. Познато је да су злато, сребро и платина постојани према већини киселина и база. Зато се од њих праве нарочите хемијске посуде. Али тежине која се зове „дјарска вода“, уствари јединице солне и азотне киселине, раствара чак и злато. Међутим, недавно је направљена пластична маса тефлон, на коју не дејствује ни „дјарска вода“. Сада се од ове пластичне масе праве хемијске посуде, а велике количине злата и платине трошене у ове сврхе (употребљавају се корисније).

Еластичније од гуме. Међу новим пластичним масама са изванредним особинама истиче се силицијум-органска гума. Обична гума, добијена природним путем, на високој температури брзо губи еластичност, док се ова пластична одржава дуже времена и на температури од 250 степена.

Прозачније од стакла. Прозачна пластична маса, од које се прави такозвано органско стакло, продрла је у многе области технике па и у наш живот. Али, многи не знају да она има и својство да пропуса ултравиолетне зраке јер је прозачнија од стакла. На веранди њоме застакљеној погрешке се чак и види.

ПРВАК

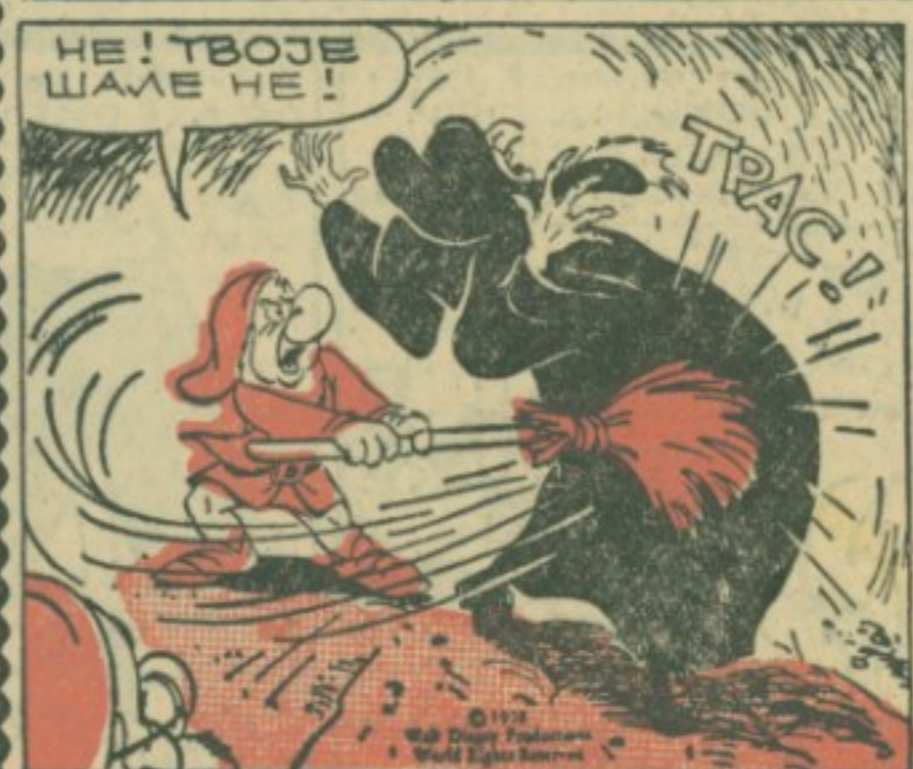
Адолф Ситер, светски шампион у бацању камена, налази



се такође и на челу швајцарских рвача и алпиниста.

7 ПАТУЉАКА И ЗЛА ВЕШТИЦА

ДРАБРИ ПАТУЉЦИ ОДЛУЧИЛИ СУ ДА РИЗИКУЈУ И ПРОБАЈУ ВЕШТИЦИН ФЛИТ ИАКО ТО МОЖЕ ДА БУДЕ И ПРЕВАРА. УИА БРОЈИ...



Као чаробна палија...



стању да утврде, још док су инсекти у јајету, каквог је пола који. Тако се одвоје јаја са самим мужјацима и шаљу одгајивачима.

У совјетској пољопривреди радиоизотопи се употребљавају за проучавање расподеле хранљивих сокова међу разне делове биљке. Тако је сада могућно контроли-



сати исхрану биљке и постићи, на пример, увећање плода

воћке на рачун гране која га носи. На експерименталним парцелама већ су постигнута значајни резултати у повећању приноса.

Јапански стручњаци пронашли су да се употребом радиоизотопа могу открити отисци прстију остављени на глаткој површини недељу дана пре тога, па чак и на површинама које су се досад сматрале непогодним за то, као што су хартија и текстил. Додуше, техника откривања отисака на текстилу још није усавршена, али се рачуна да ће већ кроз неколико година бити у употреби у свим земљама.

У САД изотопи се употребљавају за утврђивање степена трења код машина. То се постиже на тај начин што се машина у врло малој мери учини радиоактивном; кад се после тога у мазиву нађу радиоактивне честице, није тешко установити одакле оне потичу и, према томе, лако се утврђује који је део машине изложен прекомерном трењу.

Говорећи о овоме, амерички делегат Вилард Линби навео је да је, захваљујући употреби радиоизотопа у индустрији, само за последњих дванаест месеци постигнута уштеда од 500 милиона долара.

Несташна деца атомске породице, радиоизотопи, о којима је и досад толико писано, не престају да занимају свет, па и саме научнике, својим такође неограниченим могућностима. Хоћете ли да знате тачно да ли ће падаћи киша, да ли је једна новчаница фалсификована, да ли једна јуница обећава да ће касније дати доста млека, да ли ће се из јајета излећи петлић или кокошка, да ли ће листови једне књиге кроз хиљаду и више година боравка у полицама библиотеке пожутети? — на сва ова и многа друга питања може се одговорити уз помоћ радиоизотопа.

То се показало и на недавној атомској конференцији у Женеви, где су радиоизотопи у правом смислу речи триумфовали. Тамо су три совјетска, четири јапанска и један амерички научник изнели најновија открића на овом пољу, боље рећи део открића, јер сва не би стигли да набројамо чак ни да је конференција много дуже трајала.

Совјетски научници говорили су о читавој серији експеримената, вршених у научним лабораторијама и индустријским предузећима. Поред осталог, радиоизотопи су нашли примену и у индустрији свиле и решили један проблем који је дуго мучио одгајиваче. Као што је познато, мужјак свилене бубе производи двадесет до тридесет отсто више влакана од женке, па би, према томе, било рентабилније гајити само мужјак. Али, како да се то постигне? Совјетски научници су сада, захваљујући радиоизотопима, у

ПОТРОШЊА БОНБОНА РАСТЕ

Према статистичким подацима из 1957 године види се да на сваког становника САД долази око 8 килограма бонбона годишње. За ову годину се предвиђа повећање још за један килограм. Французи су 1940 године трошили мало, свега 1,5 килограм, а сада се количина повећала на близу 3.

»ПЕРЦЕПТРОН« МИСЛИ

Први механизам способан да види и препозна своју околину без људске контроле начинен је у Буфалу, у лабораторија америчке морнарице.

Ова електронска направа, коју њени конструктори не желе да назову машинном јер је толико слична човеку, приказана је мада још није завршена. Названа је „Перцептрон“.

Предмете са којима се први пут среће „Перцептрон“ се

учи да распознаје. Сочивом испитује предмете или ситуацију, а затим захваљујући електричном систему импулса копираном према људском мозгу, даје обавештења.

Перцептрон ће бити завршен за годину дана. Сада већ може да чита штампани или руком писани текст и чак разуме говорне команде. Потребно је учинити још један корак у његовом усавршавању — да оно што чује репродукује и на другом језику.

МАЧКЕ ОПИОМАНИ

Нису само људи подложни узимању морфијума и опијума. У пушионицама опијума на Далеком Истоку као и у градовима на западним обалама САД, примећено је да мачке необично воле мирис опијума и када га једанпут осете више не напуштају просторије у којима се он пуши. Гуштери су још страшнији у томе. Све пушионице су препуне ових рептила који опијени дозвољавају људима да их ухвате рукама. Мачке или гуштери, ако су на силу удаљени из пушионица, утину за кратко време.

И ЊЕМУ ЈЕ КУПО

Шенк од Квотара протестовао је због одвећ високе цене у једном лондонском хотелу, где обично отседа и остаје дуже времена. Није се успречавао да прави примедбу, на ко се зна да његов месечни приход од петролеја износи милион двеста хиљада динара.

ИЗУМ ЗА ЛЕКАРЕ

Цепни радио који звиди, ако неко жели хитну помоћ лекара који се не налази код куће, конструисан је у Телефонској компанији у Пенсилванији и испробава се у области Алентаун-Бетлем. Ове апарате ће убудуће моћи да користе поред лекара и адвокати и сви они којима је неопходан стални контакт са канцеларијом или ординацијом. Они неће морати више да слушају емисије информативне службе преко радио-телефона у аутомобилу очекујући да чује своје име. Нови систем ради на овај начин: из претплатникове куће порука се јавља централној компанији. Ова даје сигнале претплатнику који притиском на дугме прекида звидање и са најближег телефона позива њу да чује о чему се ради.

УМЕСТО ПЕРЈА И ВУНЕ

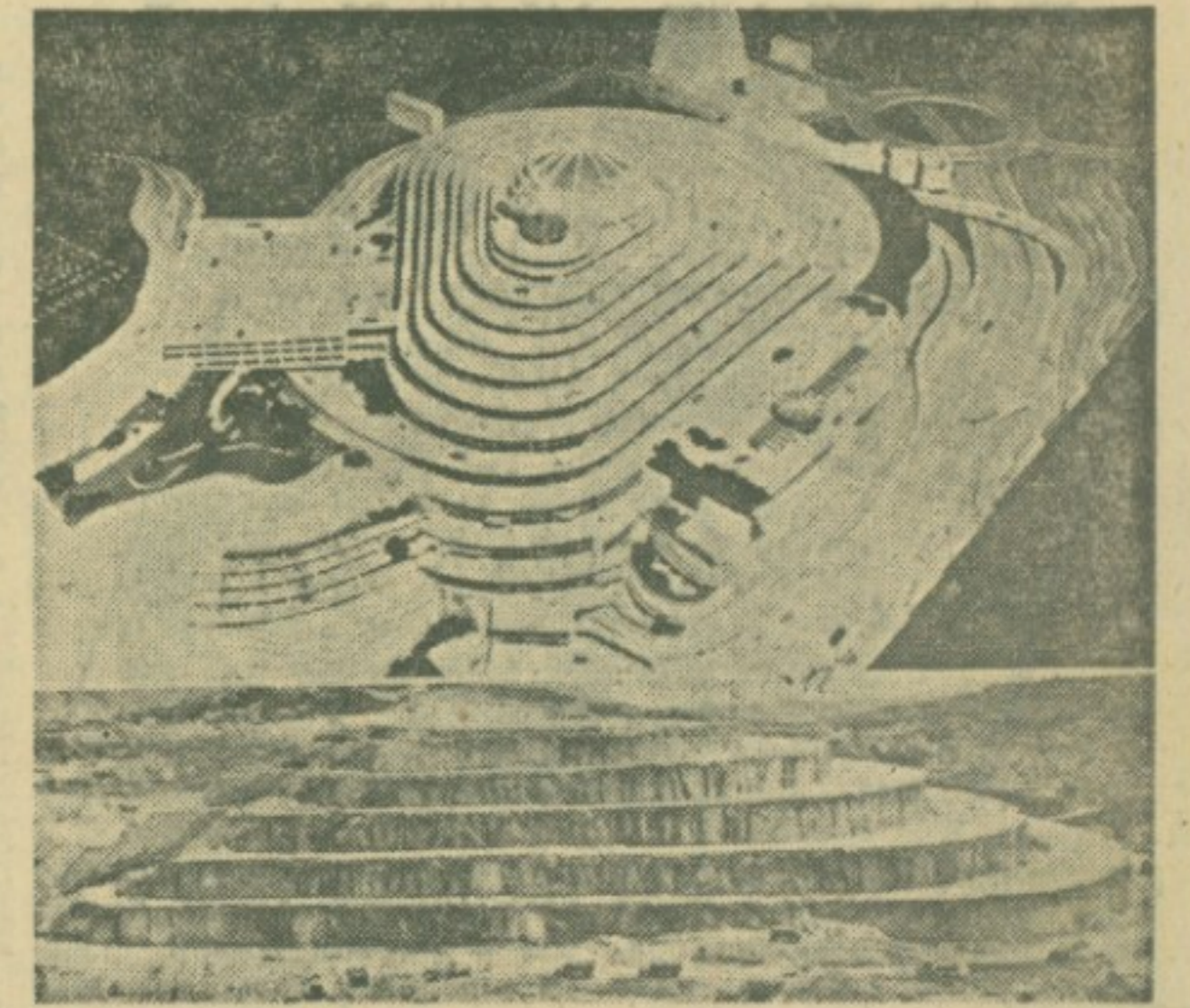
Пронађен је нови материјал за пуњење јастука, врећа за спавање и тапазирање намештаја. То су пластична влакна од полиестера. Његове одлике су: лакоћа, отпорност мриси и отпорност према инсектима и температури а није ни алергична материја као на пример перје.

ВОМБАТ



Замислите малу морску свињу увећану до размера ојаме, направљеним у земљи. Храни се травом. Од човека и других животиња бежи и сакрива се у своју рупу. Женка носи младунчад у торби на трбуху, као њихови кривено риђим густим чекињама, мале љутите очи и кратке ноге. Живи у дубоким јамама, направљеним у земљи. Храни се травом. Од човека и других животиња бежи и сакрива се у своју рупу. Женка носи младунчад у торби на трбуху, као њихови кривено риђим густим чекињама, мале љутите очи и аустралиски опосум.

СПИРАЛНА ПИРАМИДА УРЕЗАНА У БРДО



На брду високом 110 метара поред Каракаса у Венецуели почели су радови на изградњи пословног центра. Пројектант је Џорџ Ромеро Гагирез. У овој оригиналној грађевини ће се налазити кан-

Мала историја штампарства у сликама

Од Гутенберга до данас



1814 Лондонски „Тајмс“ је први пут штампан на две штампарске машиничке машине које је Кениг измислио у Енглеској. Једна од њих могла се видети прошле године у Лозани на Графичкој изложби.



1826 Ницпе је добио први бакарни отисак. На тај начин је у штампарство унет поступак фотографске репродукције.



1829 Клод Жену, из Лиона, пронашао је стереотипију (изливање течност олова на релефни картон). Овај поступак омогућио је да се новине штампају помоћу ваљка, огромном брзином.



1837 Француз Луј Дагер је усавршио Ницпезов метод и открио основне принципе преносења фотографије, који су познати под именом дагеротипија.

(Наставиће се)



ланхолице. Наши поклони и храна, нако за њих од велике вредности, примљени су са мало узбуђења. За десет дана колико смо провели са овом групом, ни траг осмеха није прешао преко њихових лица. Никад нису мењали глас — ни у љутини ни у страху ни у радости. Говорили су само онда када је било неопходно.

у паровима. Зечеви и други ситни глодари претстављали су обично плен, док је патуљаста сридаћ, или какво мање дивље свиње био редак улов.

Све су делили на једнаке делове. Коље је било светиња за власника. Ако би мако само додарио туђе коље увредио би његовог „духа“. А то према схватању овог чудног народа има тешке последице: „дух“ може да води, али и да заведе у лову.

Злочин је код њих непознат.

Злочин је код њих непознат. Ако би неко од млађих физички напао старијег човека, везали би му руке и ноге лозом и остављали га. После три дана би дошли да виде да ли су га тигрови појели. Ако је случајно остао у животу, пустили би га и све му је било опрштено. За време „суве сезоне“ сво-

Кад би уловили какву крупнију животињу, користили су прилику да је принесу на жртву „духовима предака“. Они су за разлику од „духова копаља“ добри али могу и да нанесу својим потомцима велике патње.

После неколико дана наго-

ДУХОВИ ЖУТОГ ЛИШЋА

Бележили смо све оно што смо сматрали да је од интереса за науку. Као мала деца пратили су с поверењем наше покрете, али за разлику од деце и примитивних народа, с којима смо до тог времена долазили у додир, нису показивали ни најмање радозналости за наше камере и магнетофоне. Како нам је њихов језик био потпуно непознат снимали смо на траку све, али је било врло тешко јер су им гласови тинки и слаби.

Дан је код њих почињао рано. Прво би појели све што им је остало од претходног дана, а затим су кретали у тражење хране: корење дивљег јама, изданци бамбуса, мали сисари и томе слично. Сем времена употребљеног за премештање логора, све остало су посвећивали трагању за храном. Жена и дете седели су у логору и чували ватру. Поред дрва жена је сакупљала и траву и корење за јело, али само у близини логора. Људи су ловили идући кроз дунглу

је насеље премештају сваког дана у потрази за храном. Како се тада не могу наћи бамбусови изданци, то им је јам и друго корење главна храна. Склопиште за ноћ је једно велики палмов лист косо пободен у земљу. Кад дође кишна сезона склањају се под какву стену у неком мирном и усамљеном крају. Пећине избегавају јер се боје звери које такође у њима траже склопиште. Иако је ноћу температура немилостива свега десет степени над нулом, ови номади никад не облаче одело. Дроњке које носе добијају се од ловаца и сељака. Никад се не купају. Затекли смо их са кратко потпишаним косама, што иначе није уобичајено. Навишли су на некоег сеоског берберина. Тако им је било хладовитије али су им комарци више сметали.

ворили смо их да изведу пред нама своју церемонију приношења жртве. За ово смо ставили на расположење свињу, коју су номади заклали и нешто њене крви скупили у велики лист. Један старац претпо је краљу врхове копаља и тихим гласом певао. После тога свиња је расчеречена. Сваки номад из групе узео је по комад меса у руку, млатарао њим по ваздуху и обилазио око ватре. Притом су сви позивали „духове предака“ да дођу на светковину. Месо је затим напола испечено и стављено на нарочито постоље испштено од бамбуса одакле ће га моћи узети „духови“. Оно што „духови“ бољерећи разне животиње, нису појели, појешће супрадан они сами.

Амерички истраживач Роберт Вивер већ дуги низ година обилази мало познате крајеве Индије, Аљаске, Бурме, Лабрадора и Тајланда. Тако је успео да дође у додир и са народом Фи Тонг Луанг, за који су многи мислили да је давно већ изумро.

Добили смо чудна информација. Становници села и ловци су нам говорили о „духовима жутог лишћа“ који лутају дунглама Тајланда док су образованији људи тврдили да је то само плод уобразиље, део митологије овог краја, прича која може да заинтересује етнологе али ништа више. Међутим, приче су се понављале у сваком селу. Кад се ноћу чују необични звуци, то се јављају „духови“ — говорили су они. Кад нестане који ловац, то је дело „духова“. Они немају колена, као људи. Ако при трчању падну морају да допужу до каквог дрвета, да би могли да се усправе.

Приче данског шумара

Ми смо приче о „духовима“ довели у везу са народом Фи Тонг Луанг, о чијем смо постојању сазнали од два бела човека. Један од њих, неки дански шумар, тврдио је да је наишао на њихов логор. Међутим подаци које је он дао нису били поуздани, његов извештај потсећао је на приче Сија, маца и био је без нарочите вредности за науку. С тим непознатим народом оставио је контакт један немачки антрополог. Описао је сусрет и направио неколико фотографија. Али дански шумар је тврдио за њих да претстављају народ Каму — чувене ловце на слонове — а не припаднике Фи Тонг Луанга. Та расправа је вођена пре двадесет година и отада више нико није писао о непознатим номадима. Зато смо решили да, ако можемо, утврдимо да ли такав народ стварно постоји или не.

Кад смо за ово сазнали послали смо више ловаца у шуму са ножевима, машетама и деловима одеће. Саветовали смо им да иду потпуно сами и да се не крећу уобичајеним стазима. Труд је најзад био крунисан успехом. Једног од ловаца зауставила су два номада и затражила му машету. Ловац им је то дао као и друге поклоне и рекао им да бели људи од којих ће добити још више желе да их виде. И поред тога они нису хтели да дођу до нашег логора па смо ми морали њих да потражимо.

Као деца пратили су наше покрете...

Једног дана дошли смо у село Бан Ситан у северном Тајланду. Ту смо сазнали да је пре пуних осамнаест година једна група Фи Тонг Луанга постела ово село. Жалили су се сељацима, да им трговци из планине Пу Катинг једу жене и децу па хоће да нађу другу планину где има мање опасности. Зато су сељаци веровали да су они одлутали у планине Пу Луанг.

После шест сати напорног хола среди смо она иста два номада што је значило да смо у близини њиховог насеља. Поставили смо наше шаторе и већ следећег јутра нашли смо се у логору Фи Тонг Луанга.

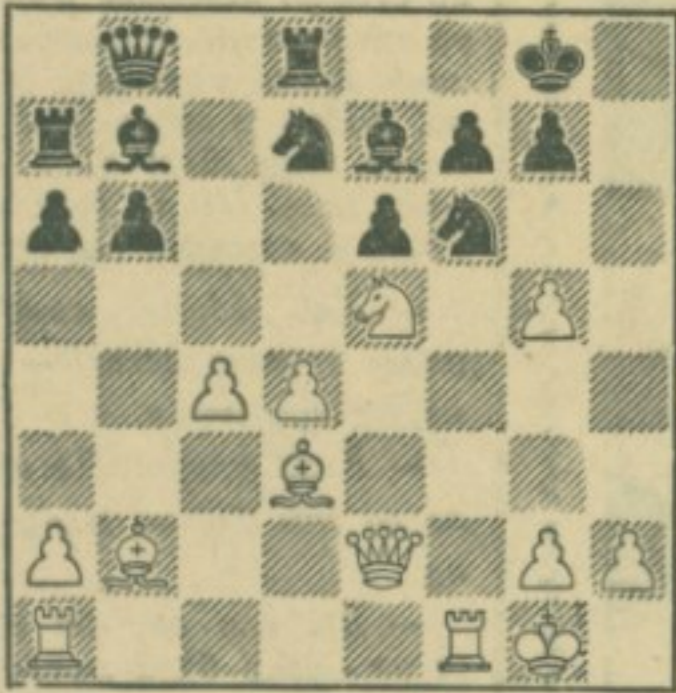
Живети су поред потока, у густој бамбусовој шуми. Групу коју смо ми нашли сачињавало је шест мушкараца, једна жена и један дечак. Остале су појели тигрови, а стална лутања спречила су их да нађу своје савременике. Први утисак је био да су дубоки ме-



Учимо шах

XXXV

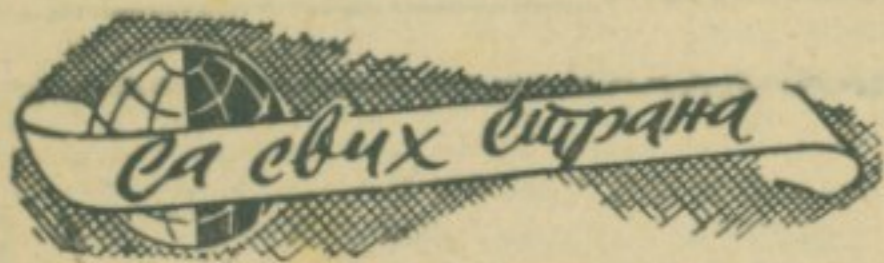
Године 1935, када није био првак света у шаху, Ботвиник је у својој двадесет и четвртој години одиграо у Москви с једним шаховским мајстором једну од оних партија какву су у своје време играли Андерсен, Морфи и Штајниц. После двадесет и трећег потеза црног настао је овакав положај:



Ботвиник, иако материјално слабији, одлучује се на жртве:

24. Се5:ф7 Кг8:ф7, 25. г5-г6+ Кф7-г8, 26. Де2:е6+ Кг8-х8, 27. Де6-х3+ Кх8-г8, 28. Лд3-ф5 Сд7-ф8, 29. Лф5-е6+ Сф8:е6, 30. Дх3:е6+ Кг8-х8 (Ботвиник може да однесе лавца, али он је решио да директно нападе противничког краља). 31. Де6-х3+ Кх8-г8, 32. Тф1:ф6 (Ботвиник иде за даљим жртвама). Ле7:ф6, 33. Дх3-х7+ Кг8-ф8, 34. Та1-е1 Лф6-е5, 35. Дх7-х8+ (Пратите даље кретање несрећног црног краља!) Кф8-е7, 36. Дх8:г7+ Ке7-д6, 37. Дг7:е5+ Кд6-д7, 38. Де5-ф6+ Кд7-ц6, 39. д4-д5+ Кц6-ц5, 40. Лб2-а3+ Кц5:д4, 41. Дф5-е4+ Кц4-ц3, 42. Ла3-б4+ Кц3-б2, 43. Де4-б1 мат.

Ботвиник је, као што видите, гонио црног краља преко целе шаховске плоче и најзад га матирао. Изванредна партија!



АЛИ КАКО ДА СЕ САКУПИ...

У разним деловима света истовремено се дешава око хиљаду непогода и олуја са грмљавином. Енергија која се ствара услед тога сваког минута означава би се милионима киловата, а корист од ње била би огромна. Али, људи би прво морали да пронађу начин како да сакупе тако велику количину електрицитета.

И ЗА ЛОВ — МАГНЕТОФОНСКА ТРАКА

Канадски траперци измислили су нов начин лова на лисице: употребљавају магнетофонске траке с којих се емитују крици зеца.

АТОМСКА ЕНЦИКЛОПЕДИЈА

Идућег месеца изићи ће у Москви мала енциклопедија посвећена атомској енергији. Она ће садржавати 2.000 написа и много илустрација. Биће популарно писана, тако да ће и просечан читалац моћи да схвати изложени материјал.

ЗА ПУТ НА МЕСЕЦ...

Прорачунато је колико треба времена да би се стигло на Месец пешице или помоћу данашњих превозних средстава:

- пешице (5 км/час) — 8 година и 280 дана
- бициклом (30 км/час) — 1 година и 163 дана
- аутомобилом (100 км/час) — 160 дана
- путничким авионом (800 км/час) — 20 дана
- спутником (28.000 км/час) — 13 часова и 43 минута

ВЕКОВИМА БЕЗ ПРОМЕНЕ

Најстарије потковице су начињене још у V веку, а ни до данас нису претрпеле нарочиту промену.

НОВА ПРЕТПОСТАВКА

Неки научници сматрају да првостаре рибе нису пливале, већ пузиле по дну.

ТЕЛЕВИЗИЈА У КИНИ

Недавно је почела рад прва телевизијска станица у Кини. У изградњи је још једна, у Кангону, која треба да почне емисије до октобра идуће године.

КОНЗЕРВА ИЗ БУРСКОГ РАТА

Ових дана ће енглески научници из лабораторије у Летерхиду, која припада Друштву за испитивање намирница, отворити једну конзерву, најстарију за коју се зна у Великој Британији. Конзерва потиче из 1899 године; произведена за војску, она је једне стране има концентрат соевине, а с друге неколико грама какаова. Њу је лабораторији послала удовица једног учесника у Бурском рату. Жена је дошла на ту идеју кад је прочитала у новинама да су научници ове лабораторије недавно отворили конзерве које су поларни истраживачи Скот и Шеклтон били оставили на Антарктику, а сада их је нашао и донео сер Вивијан Фукс. Јело које је нађено у кутацијама научницима су пробали и нашли су „да није неукусно“.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

НАЈВИШИ ДАЛЕКОВОД

Перуански и француски стручњаци спровели су највиши далековод на свету. Три кабла, јачине 138.000 волти поставили су на стубове подигнуте на Кордиљерима, на висини од преко 4.500 метара. Овај највиши електрични вод на свету дуг је 30 километара а састоји се од 231 стуба чија се висина креће између 20 и 45 метара. Извлачење линије претстављало је велики подухват, јер су крајеви беспутни, а због јако разређене атмосфере, људи су морали да обављају теške послове дишући помоћу апарата са кисеоником.



ТЕЛЕВИЗОР СЛУЖИ И ЗА ТРИЈЕРИСАЊЕ

Доскора су сортирање воћа вршили искључиво људи. Човечја рука морала је да додирне сваки плод. Однедавно се телевизијска камера са пројекцијом у боји користи у ову сврху. Камера се налази у вези с нарочитим аутоматом и бесконачном траком. На основу боје воћке, која клизи великом брзином, камера региструје степен зрелости. Аутоматске штапаљке подижу плод затим га усмеравају тамо где ће се наћи крај оних који имају исти степен зрелости.

ПРВИ ОПИТИ

Главни град Калифорније Лос Анђелос је пун дима и буке. Дим нарочито штетно утиче на осетљиво ткиво очију, тако да нису ретки пролазници који на улицама изгледају као да плачу. Да би се испитало у коликој је мери дим штетан за очи градока општина је упутила апел добровољцима-студентима. Ова млада девојка, студенткиња биологије, има маску на лицу у којој је за-

гађен ваздух. У њему она само гледа, а удисне чист ваздух помоћу једне одвојене цеви. Резултати још нису познати.

АКО БИ СЕ ПОЛАРНИ ЛЕД ПОЧЕО ТОПИТИ, ПОВРШИНА ОКЕАНА БИ ПОРАСЛА ЗА 60 МЕТАРА

То су први закључци до којих се дошло у току Међународне геофизичке године. Совјетској станици „Мирна“ прикључена је једна америчка метеоролошка екипа да би се проучила дебелина леденог покривача на Јужном полу.

После извршених мерења и руска и америчка екипа су закључиле да је Антарктик прекривен леденим покривачем, али да његова дебелина није, како се досад мислило, 1.350 већ 2.400 метара. Тако, ако би се лед почео топити, повећање нивоа океана не би било само 45 већ 60 метара.

Пошто се сарадња између ових екипа показала плодна, оне стране су се сагласиле да своја заједничка истраживања продуже још годину дана.

БРЗИНА ВАСИОНСКЕ ЛАЂЕ

Др Вернер фон Браун, стручњак за ракете, сматра да су се људи приликом летења на млазним авионима а и при пробама вршеним на Земљи, бар донекле упознали са условима који их чекају за време лета ракетом на Месец. Васионска лађа кад напусти Земљу помоћу троспратне ракете — каже он — развијаће брзину од 28.900 километара на час.

ПРАВЕ РАЖАЊ А ЗЕЦ У ШУМИ

У неким државама већ се брину о томе како да се реши проблем тежине товара приликом путовања на Месец. Предузете су већ разне мере и коришћени многи научни и технолошки изуми. Како ће и храна претстављати знатно оптерећење, дошло се на идеју да се она пакује у „хемиску амбалажу с витаминима“ — да би се и она могла појести.

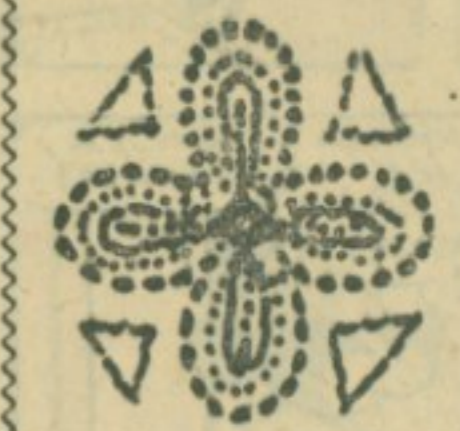
ПРИРОДА „ЗВИЈДЖИ“ АЛИ МИ НЕ ЧУЈЕМО

Природа „звјижди“ али то човек не може да чује без специјалне опреме.

Ове електромагнетске радијације су открила четири канадска научника. Фреквенција радијације је од 10—30 трептаја у секунду а најнижи тон који наше уво може да прими има фреквенцију од 15 трептаја. Они су ови звјиждање забележили на магнетској траци која се јако споро окретала а затим, пуштајући је брже, чули су звјиждање. Оно се нарочито појачава за време геомагнетских бура, кад је Земљино магнетско и електрично поље узнемирено бомбардовањем честица за које се верује да долазе од Сунца.



... мозаик се у Европи почео први пут израђивати за време Александра Македонског, који је такав



начин украшавања пода и зидова видео у Персији и отуда га пренео у Грчку.

... приве која расте на острву Јави и чије је научно име „утрика стимуланс“ може убодом својих отровних бодљи да изазове праве ране.

... рибе се користе Суецким Каналом исто као и бродови: њиме путују из Црног Мора у источни део Средоземног Мора и обратно.

... тропске шуме чине приближно поло-



ног „Колоса из Родоса“, који спада у „седам светских чуда“, и да би се овај огромни споменик висок 32 метра поставио, било је потребно читавих дванаест година.

... први илустровани буквар на свету штампан је у Енглеској 1484 године. То је истовремено била и прва илустрована књига у Енглеској.

... мрки медвед важи за највећег гурмана међу животињама јер



се храни највећим бројем различитих „намирница“.

... у 17 веку штирак за рубље бојен је жуто, што се сматрало за велику модну новину.

... мозак просечног човека средњих година троши на час близу три литра кисеоника. С годинама, потрошња кисеоника у мозгу опада, тако да старац исте телесне тежине троши на час непуну два литра.

вину шумског богатства у свету.

... да би се израдили нацрти за чув-

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ МАЛИ СКАКАЧ



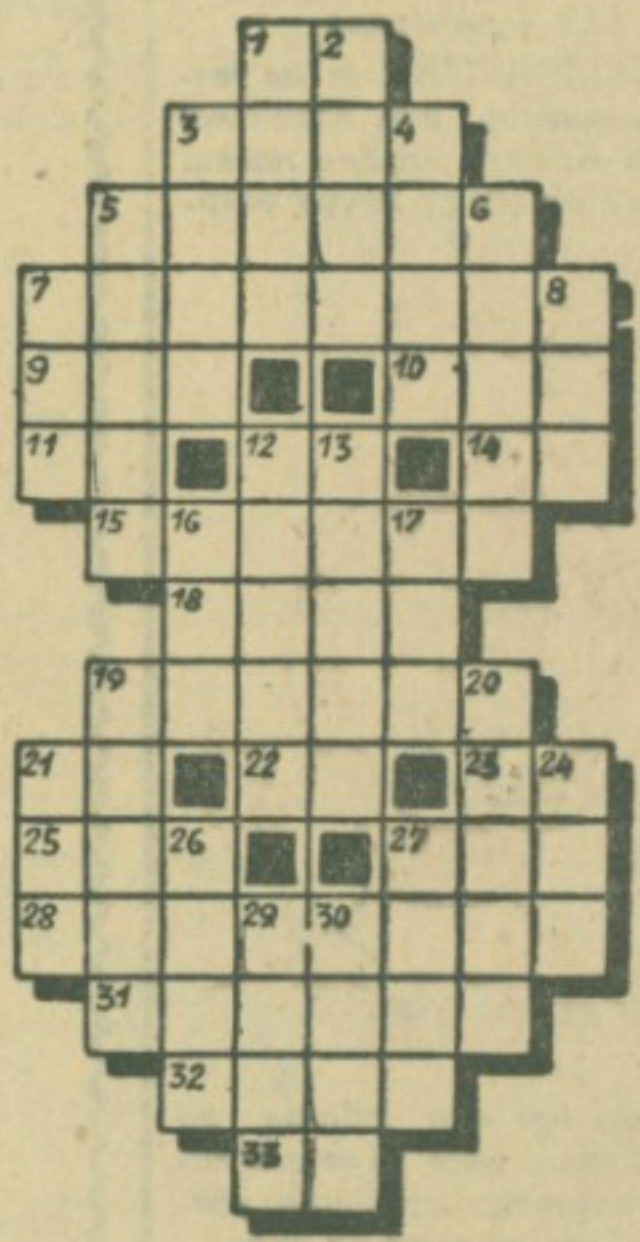
Пртеж малог скакача прилепите на картон, обојте га по вољи и обрежете тачно према слици. Тамо где су тачке, пробушите рупе за конач који ћете провући како то показује пртеж у горњем десном углу. Волите рачуна

да конач буде танак, да није сувине затегнут и да су рупе довољно широке, како би удови сами од себе падали нанизе. Кроз рупу на врху капе протурите конач и вежите га у чвор, а затим обесите о ексер на анду.



- Водоравно: 1) два иста сугласника; 2) спортска игра са коњима; 3) једна потпуно развијена женка у пчелињем друштву; 4) ред слубова; 5) друге; 6) наша марка аутомобила; 7) показна заменица; 8) иницијали француског књижевника, аутора „Коломбе“; 9) предлог; 10) воће; 11) планина у Бугарској; 12) део пројекционог апарата; 13) велика италијанска река; 14) мера за површину; 15) предлог; 16) слово грчке азбуке; 17) изазивање; 18) змија; 19) облик брушеног дрјаманта; 20) град у Јемени; 21) овежа.

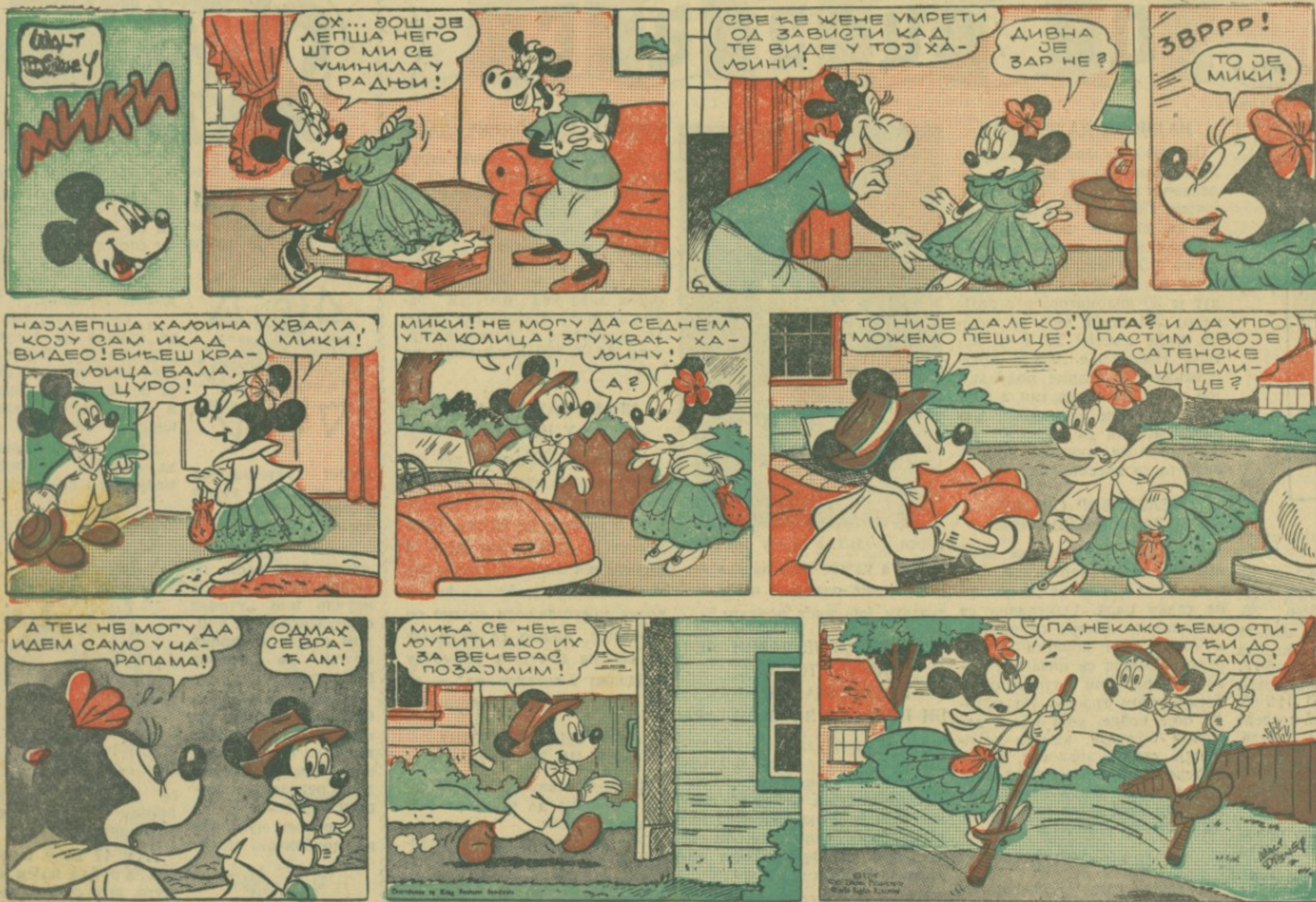
- Усправно: 1) кратак вањо; 2) уређај за млевање; 3) климатско место у близини Сарајева; 4) сирћ; 5) алгебарски израз; 6) град и област у Турској; 7) морски сисар; 8) узвик нестрпљивости; 9) врста кретања мора; 10) савремени амерички књижевник; 11) галагај; 12) јужно воће; 13) наш град на Јадрану; 14) континент; 15) наша златоносна река; 16) лука у Израелу; 17) део молекула; 18) Тарзанов шампанзо; 19) славни грчки баснописца; 20) текућа вода.



РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

- Водоравно: 1) во; 2) Фаот; 3) Козара; 4) Махарска; 5) иза; 6) так; 7) та; 8) Црнобори; 9) М(арија); 10) ба; 11) Невада; 12) тако; 13) Војава; 14) на; 15) го; 16) ру; 17) око; 18) сеп; 19) Закупица; 20) Ренато; 21) Рали; 22) це.

- Усправно: 1) ваза; 2) осар; 3) Фока; 4) Трст; 5) Казан; 6) Ахаба; 7) азет; 8) Ака; 9) Цвајг; 10) Макао; 11) ето; 12) Дон; 13) Вакар; 14) Арцо; 15) ној; 16) ума; 17) окер; 18) Сити; 19) Унац; 20) Пале.



ШТЕТА ЗА МЕТАК

Шла пошас с Микијем у лов на дивље патке. Тек што су стигли, угледаше једно јаго како лети на приличној висини. Мики напушани и опали. Добро је гађао, јер једна патка паде баш пред Шилеине носе. Шила се смеје и стаде је пажљиво разгледати.

— Хеј, Мики, само си улудо трошио метак! — рече најзад пријатељу.

— Како улудо? Па видиш ли да сам уловио једну патку!

— Да, али она би и без твога метка била мртва кад је пала са онолике висине!

МУДРА ГЛАВА

Влаја и Гаја били у шетњи, па остали дужице што су мислили. Мрак само што није пао. Гаја би хтео да пожуре, али га Влаја задржава тврдећи да је боље да не хитају.

— Откуд би то било боље? — чује се Гаја.

— Зар ти није јасно? Ако стигнемо с малим закашњењем, грдиће нас, па ћемо можда добити и батине. Али ако се дуже задржимо, сви ће се бринути што нас нема, па ће се обрадовати кад виде да нам се ништа није десило.

ПИТАЊА ОРИГОРИ

Кад је излазио лист „Пчелар“?
Шта је Отрњак?
Шта је подбрадник?
Шта је ружица виргинска?

„ПЧЕЛАР“, илустровани лист Српског пчеларског друштва, излазио је у Београду једнапут месечно 1898 године под уредништвом А. Живковића.

ОТРЊАК је понорница на Кучају, око 20 километара јужно-југоисточно од Жабнице. Извире на источној страни Јаворшита, под Јаворитим Врхом (1.188 метара) и као Средња Река почне текти у правцу према истоку. На даљем току она се зове Отрњак. Понире северозападно од Великог Маленика. Дужина понорнице Отрњак износи 12,4 километра.

ПОДБРАДНИК је на једној еукленој или платненој траци наизан сребрн новац, који се на ободу конце ичвр-



сти, па иде око образа до под браду, тако да је све лице уоквирено сребрним новцем. Сада се више не носи.

РУЖИЦА ВИРГИНСКА је врста раних јабука која је донесена са северозапада Европе. У наше крајеве увезена је из Немачке. Доста је раширена у Словенији и Хрватској.

БАШ ЧЕЛНИК

